

ÜLIÕPILASLEHT

1937

12/13 JÕULUKUU

„PÄEVALEHT“

*mineviku, oleviku,
tuleviku...*

„PÄEVALEHT“ oli see ajaleht, mis 1905. aastal Eesti rahva rasketel kannatusaegadel julgustas Eesti rahva eneseteadvust ja virgutas eestlasi võitlusele parema tuleviku eest. See üle 10 aasta kestnud võitlus krooniti Eesti riikliku iseseisvusega.

„PÄEVALEHT“ on praegu Eesti suurim ja mõjuvõimsam ajaleht, mille taga seisavad erksamad inimesed kõigist ringkondadest. „Päevalehe“ suur objektiivsus, suurte elutõdede õieti mõistmine ja eestluse idealidest kinnipidamine teevad ta kõigi poolt kõrgesti hinnatavaks.

„PÄEVALEHT“ jääb ka tulevikus Eesti rahvale õiget suunda näitavaks tuletorniks. Tema minevik, olevik ja ülesseatud ideaalid kindlustavad seda.

Lugege kõik «Päevalehte»!

Tellige kõik «Päevalehte»!

ÜLI PILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

NR. 12/13

21. DETSEMBRIL 1937

XXI AASTAKAIG

*Kesktalvel -
külmal ajal...*

Kõiki kutsutakse...

Ja täht, mida nad olid näinud Hommikumaal, see näitas neile teed...

Kristlik maailm laulab jälle kord jõululaulu, seda igavest laulu Jumala armastusest, mis ilmutatud inimestele Jeesuses esimesel jõuluööl. Keegi ei suudaks kokku arvata, kui palju oli seni neid, kes säravil silmil süütasid pühal õhtul jõuluküünlaid ja nende valguses nägid selgesti selle näojooni, kes tuli tooma maailmale ülestõusmist ühe elu ja õpetusega, mis ei leidnud teist hindamist, kui oli see, mida nad Temale osutasid Kolgatal. Võib-olla oli see nende eneste Kolgata, või Ketsemani tund, mis neid Temale sõbraks tegi, võib-olla midagi muud, aga nüüd on nad tema omad ja nende jõulurõõmu ei saa keegi neilt võtta. Nad võisid ka Petlemma Jeesuse tähte näha juba oma elu hommikumaal, oma lapsepõlve varastel tundidel võisid nad sealt kaasa tuua armastust ja usaldust tema vastu. Ema rinna najal ja isa käe kõrval on paljud saanud seda, mis on elus leivast ja peavarjust tähtsam. Pärast... jah pärast tegi see täheke valgeks nii mõnegi elutunni, kui selle valguses suured inimesed lasteks, kuigi ka suurteks lasteks said ja nõnda Jumala väge oma rõõmu ja murede sekka võisid murda.

Nüüd nad laulavad südamest oma armastatud jõuluviisi ja küllap nad tulevad neist tundidest uue jõuluväega oma töösse ja tegevusse, uue jõu ja rõõmuga.

Nende jälgedesse kutsutakse kõiki... kõikide päralt võib olla Petlemma and, kõikide päralt võib olla ühendus Jumalaga, kõikide päralt see vägi, mida jagavad Kristuse käed.

Ei, rohkem veel, kõik peavad saama Jeesuse omaks, suurteks lasteks Jumala ees, et võiks paista nende radadele, nende tööle ja püüdmistele, nende küsimustele ja kahtlustele, nende elule ja võitlusele üks täht Hommikumaalt. Paistab küll paljugi muud valgust, aga sellest ei jätku niigi palju, et saaks üksainus kadunud poeg leida teed tagasi koju, või et saaks üheleainsale võitlejale anda tagasi ta südamerahu, kui ta süüdi oli milleski oma vendade vastu.

Jumala armu ja jõuluväge vajame meie.

A. Vooremaa,
Tartu Maarja kog. õpetaja.

Ühest Ülikooli seaduse eelnõust

Ülikooli Valitsuse otsusega jäi tänava ära Alma Materi aastapäeva pühitsemine, milline samm äratas tähelepanu esijoonel akadeemilises ringkonnas.

On ju uuele põhikorraldusele ülemineku puhul määrgata mitmesugust suhtumist uuesse Ülikoolide seadusse. Kuna ühelt poolt tunnustatakse neid mitmesuguseid paremusi, mis uus seadus annab senisega võrreldes, on samal ajal mõnel pool tunda nagu mingit rahulolematust uue seaduse suhtes.

Niisuguste kahtlustega ühenduses ei oleks huvitusest tutvuda mõnede seisukohtadega, mis on esitatud Ülikooli seaduse suhtes ülikooli enda ringkonnist, et siis selgusele jõuda, kas 1. jaanuarist kehtima hakkav uus ülikooli põhikorraldus on radikaalsem ülikooli enda ringkonnist tulnud ettepanekust, või on seisukord koguni vastupidine.

Selleks olgu allpool toodud iseloomustusi prof. A.-T. Kliimann'i poolt 1935. a. koostatud Tartu Ülikooli seaduse muutmise seaduse eelnõust, mis taotles kehtiva Ülikooli seaduse radikaalset muutmist. Vajab eriti rõhutamist see asjaolu, et alljärgnevad ettepanekud läksid Tartust välja enne, kui tekkis päevakorraale maj. dir. ametikoha asutamise küsimus ja Ülikooli seaduse muutmise kavatsus selle praeguses kujus.

Prof. A.-T. Kliimann'i eelnõu järgi oleks ülikooli haldavaiks organeiks Ülikooli Valitsus määrustava, korraldava ja otsustava, rektor ühes prorektoriga aga täitva organina, kuna Ülikooli nõukogu on eelnõus koguni kaotatud.

Ülikooli valitsuse oleksid moodustanud rektor ühes prorektoriga ning dekaanid ja prodekaanid. Rektoriks oleks eelmise aasta prorektor, kusjuures prorektor valitakse teaduskondade poolt teaduskondade järjekorras üheks aastaks.

Rektor või teda asendav prorektor võis eelnõu järgi Ülikooli Valitsuse otsustusi panna seisma, saates need oma seletustega haridusministrile lahendamiseks. Haridusministri esitel riigivanem võis Ülikooli Valitsuse ja selle üksikute liikmete volitused lõpetada enne ametiaja lõppu, mis puhul riigivanem võis määrata haridusministri esitel vastavate isikute hulgest Ülikooli Valitsuse kogu liikmeskonna või selle üksikud liikmed ametisse järgneva aasta 1. jaanuarini.

Seletuskirjas oma eelnõu juurde tähendab prof. A.-T. Kliimann, et „Tartu Ülikooli kõrgemate organite senises viieteistkümnepäevases tegevuses on tulnud nähtavale mõningaid ebakohti ning lünki, mis juba ammu oleks vajanud kõrvaldamist või korrigeerimist.“

Edasi antakse seletuskirjas tunnustus Tartu Ülikooli kui teadusliku asutise kõrgele tasemele ja professorsorkonna ausameelsele ning innukale suhtumisele oma ülesandesse.

„Kuid meie ülikool ei ole ainult puhtatüübiline universiteet, mille ülesanded piirduvad üksnes teoreetiliste probleemide lahendamisega. Ta kohuseks on ka viia teadust rahva keskele ja ette valmistada riigi ja rahva tööle tarvilikkude eriteadmistega varustatud asjatundjaid.“

Selle viimase funktsiooni teostamise aladel ülikool kahjuks ei saa tähistada oma kohta eriliselt suuri tulemusi. Põhjused peituvad selles, et ülikooli kõrgemad organid ei ole suutnud ülikooli liituda Eesti avalikkuse ellu nii, et ta tegelikult oleks saanud mõjustada kaasa riigile ja rahvale tarvilikkude spetsialistide valikus ja tööle rakendamises.

See ebakoht ülikooli kõrgemate organite senises tegevuses on tingitud mitmeist ajaoludest. Nende asjaolude hulgas on aga eeskätt mainida ebasoodsat juriidilist olustikku. Ülikooli organite süsteem ja konstruktsioon on liialt kohmakas, mille tõttu funktsioneerimine on asjatult aeglane ja ebahütlane ning ei saa olla tarvilikkudel puhkudel küllalt resoluutselt otsustav. — Teiseks nõuab oktoobris muudetud põhiseaduse vastne suund nute teotsemisprintsipiide rakendamist ka ülikooli omavalitsuse alal. Muudetud põhiseaduse järgi on kogu riigi halduslik ümberjuhtimine antud riigivanema kätte, kelle tahe peab tungima ka autonoomsete ühikute tegevuses.

Ülikooliseaduse muutmise seaduse normistik lähtub vaatekohast, et oktoobri põhiseadusega loodud uues olustikus ülikooli valitsemine, s. o. kõrgem riigi- ja haridus- ning teaduspoliitiline juhtimine peab jääma riigivanema, Vabariigi Valitsuse ning haridus- ja sotsiaalministri kätte (meie sõrendus). Ainult ülikooli haldamine, s. o. administreerimine jääb ülikooli enda kätte. Sellise lähtekohaga kokkukõlas see muutmise seadus ei räägigi enam ülikooli valitsemisest, vaid ainult ülikooli haldamisest. Sest ülikooli valitsemise organiteks ei ole enam ülikooli valitsus ja rektor, vaid nüüdsest peale riigivanem, Vabariigi Valitsus ja haridusminister.“

Ülikooli nõukogu kaotamise kohta tähendatakse seletuskirjas, et „Ülikooli nõukogu kui ülikooli halduse kolmas aste on juba põhimõtteliselt tarbetu instants. Teiseks on täiesti ebaloomulik, et teaduslikku asutist jubib mingi parlament, kus tekivad isepärased huvialalised grupeeringud. — Kolmandaks, ülikooli nõu-

kogu on oma isikkonnalt olnud seni teokehvemaid instantsse. Tema koostamise viisist tingituna ta kaldub paratamatult otsustama asju üllatuslikult ja tihtipeale väga subjektiivselt. Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse ka majandusprorektori kaotamist, öeldes, et „Majandusprorektori amet ei ole täitnud tema peale pandud lootusi. On selgunud, et nii suure asutise majanduse juhtimine peab olema spetsialisti kätes.“

Rektori ja prorektori uue valimisviisi põhjendamiseks öeldakse selles seletuskirjas senise valimiskogu

kohta: „Viimane oli ülikooli omavalitsuse õnnetum instants, teetsedes väljastpoolt ülikooli tuleval üliõpilasorganisatsioonide vilistlaskogude juhuliku koalitsiooni mõjustusel. Kui ülikoolile ei ole tarvis poliitilist parlamenti ülikooli nõukogu näol, siis seda vähem on tarvidust temal kõrvalmõjudel teotseva valimiskogu järele.“

*Uue Ülikoolide Seaduse
Saamisloost Huvitatu.*

Rootsi instituudi loomisest Tartu Ülikooli juurde

Arvestades asja akuutsust, pöördusime vastava küsimusega Riigi Keskarhiivi dir. dr. O. Liivi poole, kes on ühtlasi ka Akad. Rootsi-Eesti Ühingu juhatuse liige. Alljärgnevalt on toodud dir. dr. O. Liivi seisukoht.

Rootsi instituudi loomise mõte Tartu Ülikooli juurde kerkis esile juba 1936. a. Akad. Rootsi-Eesti Seltsi juhatuses. Seda mõtet oli arutatud ka Stokholmis Eestiga lähemat kontakti pidamisringides. Hiljuti Akad. Rootsi-Eesti Seltsi vaidluskoosolekul Tartus esitas prof. G. S u i t s vastava kavatsuse konkreetselt avalikkusele. Tegelikke samme pole selleks veel astutud ega ole ka instituudi põhimõtteid Eesti poolel veel lähemalt määritletud. Seepärast on „Üliõpilastele“ küsimusele, millisena on Rootsi instituut mõeldud luua Tartu Ülikooli juurde, võimalik avaldada ainult isiklikku arvamust.

Kui seesugune instituut luuakse, siis selle pealesandeks jääks kultuuriliste vahekordade arendamine ja süvendamine Rootsi ja Eesti vahel, niisiis umbkaudu samad ülesanded, nagu on need Prantsuse Teaduslikul Instituudil omal alal.

Meie kultuuriliste suhtlemiste kohta Rootsi ja üldse Skandinaaviaga on viimasel ajal ajakirjanduses nii Eestis kui Rootsis elavalt sõna võetud. Vastastikku on sõelutud siin kõne alla tulevaid küsimusi, neile lähenetud ka arvustavalt. Nende sõnavõttude üks tulemus on, et kultuurilise suhtlemise sihid ja ülesanded selguvad üha enam.

Igatahes muutuks instituut Skandinaaviaga vaimsete sidemete pidamise üheks tähtsamaks

keskuseks. Mitte ükski Rootsi kultuurivarade tutvustamine siin, vaid samal määral ka meie vaimsete saavutuste tutvustamine Skandinaavias, eriti Rootsis, oleks instituudi kaudu lahendatav. Ei oleks võimatu, et Rootsi instituudi loomisest hiljem avarduks Skandinaavia instituudiks, mille kaudu toimuks elavam kontakt ka Taani ning Norraga. Soomega tiheda kultuurilise ühenduse pidamise alused loob hiljuti Soome ja Eesti vahel sõlmitud kultuurkonventsioon, mis näeb ette erilised asutused olemasoleva ühenduse süvendamiseks.

Ühenduses Rootsi keele ja kirjanduse õpetooli tegevusega võiks loodav instituut kujuneda Tartu ülikooli üliõpilastele, õppejõududele ja teistele asjast huvitatuile peale õppetegevuse abistamise ka klubiks. Raamatukogu, ajakirjanduse-laud, instituudi koosolekud, õppejõudude ja kultuurtegelaste ettekannete vahendamine mõlema maa vahel, vastastikku stipendiumide andmise võimaluste loomine, uurimuste ja sellekohaste kultuuretttevõtete toetamine, oma väljaanded jne. iseloomustaksid instituudi tegevust, mida võiks rakendada veel palju laiemale alusele. Instituudi ellukutsumine eeldab loomulikult majanduslikke vahendeid, milliste hankimine on mõeldav Eesti ja Rootsi, resp. teiste Skandinaavia riikide poolt.

Instituudi loomise kõrval Tartus võiks tõsta meie poolt ka küsimuse, kas poleks aeg meilgi luua Eesti kultuuri tutvustamiseks Skandinaavias lektoraat või õppetool Rootsis mõne ülikooli juures (eesti keele, kirjanduse või ajaloo alal). See võiks toimuda meie poolt umb. samadel alustel, nagu teotseb Rootsi valitsuse kuulul vastav õppetool Tartu ülikooli juures. Mui-

Kakskümmend aastat

Ajalooline
28. (15.) november
1917. a.

Isiklikke mälestusi. V. NEGGO.

Eesti iseseisvuse nurgakivipanekust

VENEMAAL toimub 12. märtsil (27. veebr.) 1917. a. nn. veebruarirevolutsioon, mille esimehks tulemuseks on tsaari troonilt lahkumine ja võimu koondumine Vene Ajutise Valitsuse ning Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu kätte. 19. (6.) märtsil saavutab Soome ja 30. (17.) märtsil Poola iseseisvuse ning 12. apr. (30. märtsil) Eestimaa oma autonoomia. 14. (1.) juulil astub kokku Eesti Maanõukogu, kelle ajutiseks esimehks valitakse pärastine kommunist Artur Vallner ja esimehks 25. (12.) okt. Otto Strandmann. 2. aug. (20. juulil) moodustatakse Maavalitsus, kelle esimehks on alguses Jaan Raamot ning hiljemini, alates 25. (12.) okt. Konstantin Päts.

Nähes Vene üldist lagunemist, hakkasid eestlaste hulgas juba õige pea kostma hääled, mis ei taha enam leppida ainult autonoomiaga, vaid nõuavad Eestile iseseisvust, esialgu küll ainult föderatiivriigina üldises Vene riigis. Nii 13. juunil (31. mail) esitasid Viiburi eestlased Vene peaministrile vürst G. Lvov'ile vastava, kuid siiski veel võrdlemisi tagasihoidliku märgukirja. Ülesoomemaalisel eesti sõjaväelaste kongressil Lappeenrannas 23. (10.) juunil lpn. G. Kirschbaum nõuab Eesti osariigile ka oma raha ja tolle. 1. juulil (18. juun.) I Eesti Sõjaväelaste Kongress nõuab, et Eesti peab muutuma Vene vabariigi föderatiivseks osaks. Sama nõuab ka 15. (2.) juulil kokkuastunud Eesti Rahvuskongress. 7. sept. (25. aug.) esineb Maanõukogu kinnisel koosolekul J. Tõnisson ettepanekuga astuda ühendusse leedu, läti,

soome ja skandinaavia rahvastega, eesmärgiga luua iseseisev Baltimaade puhverriik. 8. okt. (25. sept.) otsustab Maanõukogu asuda Eesti Asutava Kogu valimiseaduse väljatöötamisele.

Üha kiiremini hakkavad arenema sündmused 1917. a. sügisel. 7. nov. (25. okt.) haarasid kommunistid Peterburis ohjad oma kätte (oktoobrirevolutsioon). Tallinnas luuakse juba 4. nov. (22. okt.) kommunistide sõjarevolutsioonikomitee, kes 9. nov. (27. okt.) V. Kingissepa ja Meistri eestvõttel võtab Jaan Poskalt üle kubermangu komissariaadi. Tallinna postkontoris algab protestistreik uute võimumeeste vastu. Streigikomitee vangistatakse 17. (4.) novembril, vabastatakse aga jälle 19. (6.) nov. pärast lubadust uuesti tööle asuda. Tallinna kodanlikud lehed suletakse 14. (1.) novembril. 24. (11.) nov. aetakse laiali Tallinna omakaitse. Maal rüüstavad ja tapavad vene soldatid. Igale pool valitseb korralagedus, vägivald ja anarhia.

Hakkavad kostma ikka tungivamalt hääled, mis nõuavad Maanõukogult, või nagu teda siis juba nimetati Maapäevalt, et ta end tunnistaks kõrgemaks võimuks Eestis, et ta ühes Maavalitsusega maa korralagedusest päästmiseks võtaks ohjad enda kätte. Esimesena esineb seesuguse nõudmisega 9. nov. (27. okt.) huvitaval kombel Rakvere sovjet (tööl. ja sold. saad. nõuk.), talle järgnevad 14. (1.) nov. Tallinna Eesti Polk ja 15. (2.) nov. Tall. Eesti Sõjav. Nõukogu ning teised asutised ja organisatsioonid.

dugi on see esijoonel majanduslik küsimus, mis võiks aga kord kaalumisele tulla.

Instituudi loomise mõtte ülesvõtmisega tuleks lühidalt meenutada seda osa, mida Eesti-Rootsi kultuurilisel lähenemisel on seni etendanud Akad. Rootsi-Eesti Selts.

Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts asutati Tartus 1931. a. Senise tegevuse jooksul, arvestades Seltsi õige piiratud ainelisi võimalusi, on tehtud rohkesti viljakat tööd Eesti ja Rootsi sõbralike kultuuriliste suhete arendamisel ja Eesti rahvus-

like teaduste tutvustamisel Skandinaavias. Seltsi aastaraamat „Svio-Estonia“, mida seni on ilmunud neli annet, esitab eesti ja rootsi teaduste sulest rea rootsikeelseid lühiaurimusi, eeskätt ajaloo, aga ka etnograafia, rahvaluule, eesti ja rootsi keele, kirjanduse, majandusgeograafia ja teistelt aladelt. Käsil on ulatuslikult kavastatud rootsi-eesti sõnaraamat. Selts on algatanud rea küsimusi ja korraldanud rohkesti referaatkoosolekuid, kus eesti kõnelejate kõrval on esinenud Skandinaavia teadlasi ja kultuurtegelasi.

Loomulikult ei jää Maapäeva Vanematekogu, mis koosnes juhatuses ning parteide esindajast ning Maapäeva istungite vaheaegadel oli volitatud talitama selle asemel ja Maavalitsus niisuguste nõudmistele vastu kurdiks. Palavikuliselt keeb töö nende ringis. Käiakse koos ja arutatakse kommunistide riigipöörde läbi tekkinud seisukorda ning jõutaksegi otsusele, et nüüd võienamialgi tuteb astuda otsustav samm Eesti riikliku iseseisvuse poole, tuleb end Venemaa küljest lüüa lahku, tuleb hakata käima iseseisvat rada. 20. (7.) nov. teebki Maapäeva vanematekogu otsuseks kutsuda Maapäev 28. (15.) novembriks kokku, et temalt saada lõplikku kinnitust üksmeelselt võetud seisukohale.

KÄTTE on jõudnud Eesti rahvale ajalooline päev — 28. (15.) november 1917. a. Maapäeva koosolekuks, mis oli määratud kella 16.00 peale pärast lõunat, ruttavad kokku maanõunikud. Toompeal, lossi ees, seisavad umb. 40—50 räpaselt rõivastatud soldatit, püssid käes. Nende ülemjuhatajaks on õige kantud riietuses punaka kikkis habemega noormees — Viktor Kingissepp. Ent Maapäeva liikmetele ega publikule lossi sissepääsemiseks takistusi ei tehta.

Määratud ajaks on Maapäeva koosolekuruumis publikule määratud osa tungil inimesi täis. Ka Maapäeva liikmed on rõhuvas enamuses peale viie kommunisti (ehk enamlaste, nagu nad tol ajal end nimetasid) kohal. Koosolekule võtavad osa: J. Ainson, Chr. Arro, K. Ast, E. Aule, K. Baars, A. Birk, M. Bock, A. Ennemuist, K. Grau, J. Jaakson (I abiesim.), J. Januson, P. Johanson, J. Kalm, H. Kask (sekr.), A. Kohver, J. Koort, H. Kruus, J. Kuk (Maaval. l.), A. Kurrikoff, T. Kuusik, J. Kärner, N. Köstner (II abiesim.), J. Lasn, T. Laur, M. Martna, V. Masik (Maaval. l.), F. Mikelsaar, V. Neggo (II abisekr.), K. Parts, A. Piip, A. Podrätšik, K. Päts (Maaval. esim.), P. Pöld (Maaval. l.), J. Raamot (Maaval. l.), H. Raudsepp (I abisekr.), H. Reiman, J. Reintram, H. Riiberg, H. Roos, K. Saral, J. Seljamaa, O. Strandmann (esim.), J. Temant, J. Tõnisson, J. Umarik, A. Veiler, J. Vilms, K. Virma. Punkt kell 16.00 astuvad saali Maapäeva juhatus liikmed, esimees O. Strandmann ja abisekretär V. Neggo asuvad juhatus laua taha. Koosolek algab.

ÕHUS tundub elekrit. Kõik nagu ootavad midagi erilist. Ning selleks oligi küllalt põhjust, sest Maapäeva juhatus oli saanud kirja, milles Eestimaa Tööl., Sold. ja Maatameeste Nõuk. Kesktäidesaatev Komitee teatab, et ta 26. (13.) nov. on otsustanud Eesti Maapäeva laiali saata. Maapäeva saadikute häod on tõsised, kuid silmis helgib

neil meelekindlus, mehisus astuda vastu igale Eesti rahvustlust ähvardavale survele.

Rahulikul, kõlaval häälel avab esimees koosoleku. Esimese päevakorrapunktina arutatakse Eesti Asutava Kogu kokkukutsumise küsimust. M. Martna (sots.) teeb ettepaneku, et selle kokkukutsumisel tuleks tegutseda koos kommunistidega, kes praegu võimul ning kes samuti kavatsevad kutsuda kokku Eesti Asutavat Kogu. Sellele vaidleb vastu K. Parts ja soovib vastu võtta Maapäeva Vanematekogu poolt esitatud resolutsiooni. H. Kruus märgib ära, et tema arvates Vanematekogu ettepanek ei eita ühinemise võimalust kommunistidega, vaid jätab selleks vaba võimaluse. Nende vaidluste järele otsustabki Maapäev ühel häälel (M. Martna jääb erapooletuks) võtta vastu Vanematekogu ettepanek — „riikliku korra äramääramiseks, demokraatliku ja täisõigusliku võimu loomiseks Eestimaal ja teiste küsimuste otsustamiseks kokku kutsuda Eesti Asutav Kogu.“

Järgneb teine veelgi tähtsam päevakorrapunkt — Maapäeva kuulutamise kõrgemaks võimuks Eestis. Maapäeva Vanematekogu poolt ses küsimuses ettevalmistatud resolutsiooni soovib vastu võtta J. Tõnisson. Sots.-revolutsionääride hulgast tõuseb püsti H. Reiman ja vaidleb sellele vastu, kuna Maapäev olevat ainult omavalitsuslik asutis, kelle võimkonda ei kuuluvat seesuguste otsuste tegemine. Uuesti võtab sõna J. Tõnisson ja seletab, et 30. märtsi seaduse alusel esindab Maapäev niihästi omavalitsuslikku kui ka üldist võimu, kuna muu enam seadusliku võimu esindus maal puudub. Pealegi ei ole praegu üldse aeg juriidiliste peensuste arutamiseks. Praegune olukord Eestis on säärane, et see meid kohustab käima südametunnistuse, mitte aga seadustähe järgi. Ning seepärast peame tehtud ettepaneku vastu võtma.

Seepeale otsustab Maapäev ühel häälel (üheksa maanõunikku jäävad erapooletuks):

„Kuna Venemaal riiklik võim üldise korralageduse ja üksikute rühmade vastastikuse võitluse läbi täielikult on hävitatud ja keskvoim puudub, kelle määruste alla kõik riigiosad heidaksid, tunnustab Ajutine Eesti Maapäev, kui seaduspärane demokraatlikult valitud maa ja rahva esindus Eestis oma kohuseks Eestimaal kaitseks Venemaal järjest kasvava korralageduse ja koduõja hädaohtlikkude tagajärgede vastu, — Eesti rahvuspoliitilise tuleviku kindlustamiseks välja kuulutada järgmist:

1) Eesti Maapäev tunnustab enese Eestimaa kõrgema võimu kandjaks, kelle määruste ja korralduste järele kõikidel Eestimaal tuleb käia, kuni Maapäeva poolt demokraatliku valimisseaduse põhjal kokku astub viibimata kokkukutsutav Eesti Asutav Kogu, et Eestimaal riiklikku korda kindlaks määrates maal luua lõplik seadusandlik ja valitsuslik võim.

2) Igasugused määrused, käsud ja dekreedid, tulgu nad kelle poolt tahes, on Eestimaal kuni Asutava Kogu kokkukutsumiseni maksvad ainuüksisiis, kui Eesti Maapäev nad on

välja kuulutanud, kuna vastasel korral neid ei tule täita.

3) Seks ajaks, kui Eesti Maapäeva koos ei ole, antakse Maapäeva juhatusele ja Vanemate kogule ühes Maavalitsusega kui Eestimaa kõrgema võimu esindajale õigus rutuliselt määrusi ja käske Eestimaa elu korraldamiseks välja kuulutada ja maksma panna, kuni Maapäev kokku astudes nende määruste kohta annab oma otsuse."

Pingul tähelepanekuga on kokku kogunenud publik jälginud Maapäeva tööd. Nüüd, mil ta end ühel häälel on tunnistanud kõrgemaks võimukanjaks Eestis, läigivad silmad vaimustusest, surutakse üksteisel salamahti kätt, tuttav ja mittetuttav tunnevad end sel momendil vendadena, mõned hakkavad koguni käsi plakutama, kuid jätvavad kohe jälle selle kavatsuse, sest moment on liiga pühalik, et teda lihtsa käteplaginaga profoneerida.

Samal hetkel hakkab lossiesiselt platsilt kostma mingi tume müdin, mis tähelepanu hetkeks juhib sinna poole, kuid Maapäev töötab edasi.

Eesti sõjameestele avaldatakse ühel häälel Maapäeva Vanematekogu poolt koostatud üleskutse rutata kodumaale oma rahvusliikidesse väeosadesse ja olla valmis kodumaa kaitseks, mille kannab ette K. P ä t s ning mis kõlab järgmiselt:

„Eesti sõjaväelased! Kodumaa on kannatuste lõputipule jõudnud: üks osa on juba vaenulise võitja võimuses ja meist lahutatud, vaenulised väed valmistavad uutele pealetungimistele — maarahvas ei tea aga, kas kaitse ja vastupanek kindlam on kui saartel nägime. Enne võõra võitja alla langemist ähvardab kogu Eestimaa elanikke hirmsam nälg: võetakse suurte vägede toitmiseks kogu kehv põllusaak, hävineb põllumeeste raudvara karja ja seemnete näol, mis seadusevastaselt riisutakse ja rüüstavate vägede poolt sõjasaagina maalt välja veetakse, välist abi ja toetust ei ole meil kusagilt loota.

Kodumaa paremad pojad, kes teie aastate jooksul olete kaevikutes ja võitlusväljadel oma maast ja rahvast eemal pidanud olema, — teie poole pöörab Eesti Maapäev: nüüd on aeg kätte jõudnud, kus teie enam ei peaks võõrsile jääma, sest asutatakse Eesti sõjaväe osad ja neist ei tohiks keegi arusaaja sõjamees eemale jääda. Nõudke tungivalt, et teid enam kauem endistes väeosades kinni ei peetaks, vaid seadusliku korra järel ja sõjariistadega varustatult oma kodumaa kaitseks Eesti polkudesse saadetaks. Iga tund on kallis, iga päev lähendab meie maad ja rahvast tumedale ja hirmsale tulevikule. Meie peame ise oma kodumaa ja rahva kaitseks kui kindel, korraldatud kogu korralageduse vastu välja astuma. Kõik kodumaale!

Kodumaa ja Eesti väeosad ootavad nüüd ka teid, vanemad ja vilunud sõjamehed, kes endale sõjamehe kutse olete valinud. Kes teist nüüd ilmutamata jääb, kellele nüüd noored Eesti polgud küllalt ligitõmbavad ei ole, neid ei tarvitse kodumaa ja rahva tulevikuks enam, — kuid iialgi ei unusta tänulik kodumaa neid, kes talle hädas appi tõttavad.

Eesti sõjamehed! Maa ja rahva parema tuleviku pärast sulage üheks suureks peieks, kel ühine suur eesmärk ees — oma maad ja rahvast hävituse ja hukatuse eest päästa. Kogu maa ootab

teilt ühemeelset kaitset ja toetust. Olge ise korrallikaks ja aidake üldises korralageduses uut, vaba korda luua.“

JÄRGNEB Maavalitsuse abiesimehe valimine, kelleks saab K. Konik, mõisnikkude käest Maavalitsuse asjade ülevõtmise komisjoni valitakse J. Vilms, A. Birk, L. Olesk ja J. Ostrat, võetakse vastu otsused rüüstamise, kõrvaldamise, toitlusküsimuse lahendamise ja maksude maksmise asjus.

Jooksvate asjade arutamisele jõudes juhtub juhatuse laua taga väike vahejuhtum, mis koosolijale jääb tähele panematuks, mis aga on õige iseloomustav tolle rahulikule meeolekulusele, millega tol koosolekul aeti asju.

Oli nimelt vaja kanda ette Eestimaa Tööl., Sold. ja Maatameeste Nõuk. Kesktäidesaatva Komitee kiri, milles ta teatab, et ta Maapäeva lahti on lasknud, et selle kohta seisukohta võtta. Esimees pöördub protokolliva abisekretäri poole, et see talle ulataks mainitud kirja. See sorib oma pabereid. Kuid kiri, mis praegu alles koosolekule tulles oli ta käes, on nüüd nagu tina tuhka kadunud, lapi pabereid palju tahad. Nähes, et ta kirja ei leia ning et võiks tekkida soovimatu vaheaeg, mis võiks rikkuda üldist meeoleolu ning takistada koosoleku rutulist lõpetamist, milleks aga oli äärmine vajadus, kuna sumin ja kära lossiplatsil läks üha suuremaks ja iga hetk võis oodata koosoleku katkestamist, võtab abisekretär viimaks tühja paberilehe ja ulatab selle esimehele.

Hetkeks pöördub esimehe pilk imestunult abisekretäri poole, kuid järgmisel momendil on ta asjaolu taibanud ning tühja paberilehte käes hoides loeb Maapäeva esimees O. Strandmann sellelt ette:

„Eestimaa Tööliste, Soldatide, Maatameeste ja Väikemaapidajate Saadikute Nõukogu Täidesaatva Komitee otsustas 13. novembril 1917. a.:

Ebademokraatlikul alusel valitud Ajutine Eesti Kubermangu Maanõukogu laiali saata, kuna Ajutine Eesti Kubermangu Maavalitsus kuni Asutava Kogu kokkuastumiseni oma volitused alal hoiab ja jooksvaid asju ajab.

Täidesaatva Komitee esimees J. Anvelt.

Sekretär Joh. Käspert.“

Vaidlusteta võetakse vastu järgmine resolutsioon:

„Eestimaa Ajutine Maapäev, tähele pannes, 1) et Eestimaa Tööliste, Soldatite ja Maatameeste Nõukogude Täidesaatva Komitee koosseis ja võimupiirid temale teadmata, 2) et Eestimaa kodanikud nimetatud komiteed ülemaks võimuks maal ei ole tunnustanud, 3) et Eestimaa Ajutist Maapäeva rahva esinduseks tuleb pidada, mille asemele ainult uus terve rahva esindus võiks astuda ja 4) et seepärast nimetatud täidesaatva komitee kiri 13. novembrist 1917. a. nr. 421 sisulisele arutusele ei tule võtta, — otsustas päevakorra juure üle minna.“

Veel mõni lühike vähema tähtsusega küsimuse otsustamine ning ajalooline koosolek lõpeb kell 16.20.

Paarikümne minuti jooksul on tehtud tõhusat, tähtsat ja saatustmääravat tööd, on loodud alus Eesti riikliku hoone ehitamisele. Rahuldustundega südames valguvad Maapäeva saadikud kõrvalruumidesse, elavalt isekeskis juttu vestes. Mõned neist segunevad publiku hulka, kes sama rahuldustundega on teatavaks võtnud Eesti Maapäeva mehised otsused, ja hakkavad nendega mõtteid vahetama. Ülev meeleolu valitseb igal pool, peegeldub igas näos, kõlab igast lausutud sõnast...

OLEN jäänud koosolekusaali, paberid juhatase laualt kokku koristanud ja tasku pistnud. Hakkam pealtkuulajate hulgas viibinud õe, venna ja õepojaga, kes tol ajal oli Tallinna reaalkooli õpilane, mõtteid vahetama tänase koosoleku ja lossiesiselt kostva kõra kohta.

Äkitselt paisatakse saaliuks prantsahtades pärani lahti. Kõigi pilgud pöörduvad sinna poole. Üksest läbi pistetakse üks punane lõuend, millele saamatul käel, vististi mõne võõrast rahvusest isiku poolt, on maalitud sõnad:

„Maha rahvavastane Maanõukogu.“

Maanõunik J. Reintam teeb märkuse: „Maanõukogu kirjutatakse ometi k-ga, mitte g-ga.“ „Pole sul siin midagi irvitada!“ sähvab keegi vahepeal saali tunginud massi hulgast, kes kannavad veel teisi lippe ja plakateid, nagu: „Maha Vilms ja Ko“ jne.

Saalitungijad on enamasti töölisel Tallinna tehasest, eestlased ja venelased ning mõned sõdurid. Nina-meesteks on tahmaseks määritud nägudega kahtlased isikud. Hirmsa kisa ja käraga nõuavad nad Maapäeva saadikuid enda ette. Ette astub K. Ast ning teatab, et ta on üks nõuetavaist. „Ah, või sina oled siis see sots-äraandja, mis sa tegid siin, vasta!“ mõirgab jälle keegi. Mn. Ast tõuseb toolile ja hakkab kõnelema, tehes etteheiteid sissetungijatele nende vägivaldse sissemurdmise pärast. Kuid teda ei lasta kaua kõnelda. Ta kistakse toolilt alla. „Maha, maha!“ kisendatakse ümberringi.

Keegi on oma plakati asetanud juhatase toolile. Minu vend, kadunud dr. med. Gundemar Neggo lükkab selle kummuli. Kohe tõuseb hirmus kisa ja ähvardavad rusikad vilguvad ta silme ees. Plakat püstitatakse jälle endisele kohale. Kuid nüüd astub mn. Ants Piip selle juurde ja heidab ta uuesti põrandale. Ikka vihasemaks läheb mass. Kogu selle segaduse ja kõra sekka loevad mõned sissetungijaist mingisuguseid resolutsioone ette, millede peasisu ikka on sama: „Maha kodanlik, tagurlane, ebademokraatne jne. Maapäev!“

Kostavad ägedad hüüded: „Kus on Jüri Vilms?“ „Siin“, vastab rahulik hääl ukse poolt ja Jüri Vilmsi tüse kuju astub üle läve saali. „Ah, seal sa oled, sa kaak!“ „Kus on Maapäeva esimees Jaan Tõnisson?“ „Ega's Jaan Tõnisson polegi Maapäeva esimees,“ vastab J. Vilms. Samal hetkel astub mn.

Jaan Tõnisson saali, sammub üldise segaduse keskele, ronib toolile ja oma harilikul viisil käsi laiutades ütleb: „Kõige pealt oleme viisakad inimesed ja võtame mütsid maha...“ Kaugemale ta aga ei jõudnud. „Seal ta on, seal ta on!“ karjuvad hääled läbiseigi ja J. Tõnisson tiritakse nagu äsja K. Astki toolilt alla. Vahetpidamata nõutakse taga Maapäeva esimeest. Kord peetakse selleks J. Tõnissoni, kord jälle J. Vilmsi. Viimaks ilmub sinna ka Maapäeva esimees O. Strandmann. Talt nõutakse, ta tulgu välja „rahvale“ seletama, mida Maanõukogu siin on teinud. O. Strandmann vabandab end oma nõrga häälega, mis talle ei võimalda suurele rahvahulgale kõnelda. Ta jäetakse rahule, kuid uuesti süttib viha J. Vilmsi vastu ning nõutakse, tema tulgu aga välja rahvale aru andma. J. Vilms on nõus ja lahkub osa määratsetajatega saalist. Talle järele tõugatakse J. Tõnisson, J. Teemant, P. Põld ja teisi maanõunikke. Lügume venna ja õepoja Erich Weissbergiga neile järele. Kui saalist välja jõuame, näeme, kuidas parajasti J. Teemant ja J. Tõnisson trepilt alla paisatakse. Samal hetkel lendab ka minu vend trepist alla. „Paras sulle, Koodi-Jaan!“ parastab talle keegi järele, kes teda ta pika kasyu pärast seljatagant nähtavasti pidas Jaan Tõnissoniks. Rüsinal liigutakse trepist alla, kukkujatele järele.

J. Tõnisson tõugatakse meie ees välisuksest välja lossiplatsile ning sealt läbi rahvamassi Vene kiriku poole, kus parajasti J. Vilms ronib sinna kummutatud tünnille ja hakkab kõnelema. Astume venna ja õepojaga tihedalt kokku hoides J. Tõnissonile järele. „Kuhu sa kurat tükid?“ pöörduv äkki keegi minu poole, kui teda inimurrus edasi tungides pisut müksan. „Ise nõudsite ju meid välja, miks siis veel küsite,“ annan vastuse. „Kes sa kurat siis oled?“ „Olen Maapäeva juhatase liige.“ „Ah siis ka üks neist verekoertest!“ „Jah, just“, vastan talle päris rahulikult. Oli see mu pilkav vastus või midagi muud, ei tea, iga tahes mees, kes juba rusika oli tõstnud hoobiks, laskis selle alla vajuda ja andis mulle teed. Samuti lähedalseisjad, kes juba ähvardavalt olid tikkunud meile ligi, hakkasid muigama ja astusid tagasi. Samm-sammult trügime edasi, kuni viimaks jõuame üle lossiplatsi Vene kiriku juurde, teiste maanõunikkude lähedale.

VAHEPEAL oli J. Vilms juba maha karjutud ning rüses V. Kingissepp juba määratsetajatega maanõunikkude kaitseks välja astudes, kusjuures ta oma meeste käest sai hoobi näkku, mis selle veriseks kriimustas. Äkki näeme, kuidas J. Tõnisson teistest maanõunikkudest eraldatakse ja massi hulka kistakse. Juba lendavadki talle hoobid selga ja kuklasse. Tungime kolmekesi massist läbi J. Tõnissoni juurde. Teda tõugatakse Kaarli tänavat mööda mäest alla ja lähemale jõudes näeme, et mitmed isikud püüavad teda jalgadega peksta põlveõndlasse, et ta väga libedal jätisel ning väga kallakul teel maha peaks

kukkuma ja inimeste jalgu jääma, et teda siis lihtsalt lõmaks tampida. (Säärane on see massi julgus — otse vastu ei julge keegi astuda, ent salakavalalt seljatangant inimest kukkuma sundida ning teda sel kombel inimeste massi jalgade alla surma suhu toimetada, jah, selleks ollakse küllalt julge! Ning, kes ütleb hiljemini, kes oli tõeline mõrvar?! Ei keegi — mass!) Ära tundes seda jõledat kavatsust, haarame kolmekesi teineteise käe alt kinni ja rühime J. Tõnissoni selja taha, et teda sel kombel võimalikult seljatangant sadavate hoopide eest varjata.

Ürgjõuliselt veereb rahvamass Kaarli tänavat mööda alla. Äkki hakkab hoobe sadama ka venna turjale, kuna teda poolpimedas nähtavasti jällegi J. Tõnissoniga ära vahetatakse.

J. Tõnissoni jõud hakkab juba nõrkema. Teda rebitakse siia ja sinna, vaevalt veel suudavad ta jalad leida tuge libedal teel. Silman üht sõdurit ja töolist meie kõrval, kes üldisest peksmisest osa ei võta ning kelle silmades tundub kaastundlik helk. Pöördun sõduri poole palvega: „Arreteerige ta täidesaatva komitee nimel, muidu tapavad nad ta ära.“ „Ma ei julge“, vastab sõdur. „Mis seal siis julgeda?! Viige ta ringkonnakohtusse (Täidesaatva komitee asukoht).“ Sõdur sosistab kõrvalkäiva töölisega, see noogutab nõus olles pead. Siis tungivad nad meie kolme toetusel teine teisele poole J. Tõnissoni ning sõdur hõikab: „Täidesaatva komitee nimel arreteerin teid!“ Seda öelnud, haaravad sõdur ja tööline J. Tõnissoni käe alt kinni ja toetavad teda nii.

OLEME jõudnud Komandandi tee nurgale. Kuid loodetud kergenduse asemel muutub nüüd seisukord veelgi kriitilisemaks. Varitseb uus kohutavam hädaoht. Nähes, et ta ohver kipub pääsema ta kütisist, tungib mass korraga Kaarli tänavalt paremale poole ja liigub ürgjõuliselt edasi uues suunas üle puiestee otse Rootsi Kantsi müüri serva poole, mis vähemalt paarikümne meetri kõrguselt langeb järsult alla kuristikku. Eessammujad märkasid viimaks hädaohtu ja püüavad peatuda, kuid tihe inimparv surub tagant ägedalt peale. Tekib hirmus rüselemine, igaüks võitleb nüüd juba oma elu eest, olgu see peksetav või senine peksja. Ühisel jõul läheb eessammujail viimaks siiski korda liikumissuuna pisut vasemale nihutada ja puiesteel kuristiku kaldal seisva kvassiputka toetusel liikumist seisma panna.

Hingeldades seisatub J. Tõnisson oma kaaslastega kvassiputkale najatades ja kogub uut jõudu. Pisut hinge tagasi tõmmanud, astub ta putka trepiastmele ja püüab kõnelema hakata. Mõni hetk kuulataksegi teda. Kuid siis karjub äkki üks hullunud naine: „Tapke ta, tapke ta ära!“ Ning mitmelt poolt leiab see hõige vastukaja: „Tapke ta, lööge ta surnuks!“ Naise käes vilgub midagi läikivat, õepoeg lööb pussi naise käest maha, vend haarab taskust revolvri ja tahab lasta. Haaran ta käest kinni ja topin selle ühes

relvaga ta taskusse tagasi. Onneks pole seda keegi ümberseisjaist tähele pannud, kõik olid liiga ärritatud ja üldine tähelepanu peamiselt J. Tõnissonile suunitud. „Veel mitte,“ hoiatan venda, ise kramplikult ka oma taskusse peidetud revolvri pärast kinni hoides.

Kuna seisukord kvassiputka ees muutub üha kriitilisemaks, haaravad J. Tõnissoni arreteerijad kaitsjad uuesti ta käe alt kinni, juhivad ta tänavale ning edasi läheb Kolgatatee mööda Kaarli tänavat alla, Kaarli puiesteed mööda edasi, Jaani kiriku eest läbi ringkonnakohtu hoone juurde. Kogu tee püütakse arreteeritud selja tagant peksa, söimatakse teda, poisikesed paiskavad kõrvalt talle lumepallide ja jäätükkidega näkku. Ka meie kolm hakkame nüüd hoobe saama, kuna on märgatud, et J. Tõnissonile määratud hoobe pareerida püüame, eriti vend, keda ikka suuremas pimeduses areteerituga ära vahetatakse. Ent siiski, kõige halvem on möödas ja kiire edasilikumise tõttu jääb suurem mass meist maha, kes osalt Toompeale tagasi pöördub, et vaadata, kas seal uusi kangelastegusid korda ei saaks saata.

Jõudes nõnda ringkonnakohtu ukse ette on meie saatjad kuivanud kokku vaevalt mõnekümne inimeseni. Päästev uks avatakse. J. Tõnisson astub sisse ja uks suletakse jälle. Katsume kolmekesi, et minema saame.

*

VAHEPEAL ei olnud J. Vilmsi, J. Teemanti, P. Põllu, F. Mikelsaare ja mitme teise maanõuniku käsi palju paremini käinud. Ka nemad pidid kannatama hoobe ja söimu ning võitlema oma elu eest. Mõned neist viidi samuti kui J. Tõnissongi, kuigi teisi teesid kaudu, ringkonnakohtusse vang, teised jällegi Viru tänavasse miilitsa staapi. J. Vilmsi oli tahetud vägisi viia „Vene turule seinä äärde.“ Kuid ka siin olid mõned energilised vangistajad-päästjad siiski suutnud teda määratseva rahva kütisist vabastada.

SAMAL õhtul astusime venna Gundemariga J. Vilmsi poole sisse, et kuulda, kuidas tema käsi on käinud. Leidsime ta kinniseotud peaga ja viha pärast nutvat. Ta ei suutnud kuidagi unustada seda häbistavat osa, mida ta rahvamassi mängukannina oli pidanud etendama. Ahastuses peksis ta oma tugevaid rusikaid vastu lauda, tormas siis äkki kušeti juurde ja haaras selle tagant revolvri välja, mille ta koju jõudes esimesel hetkel sinna oli paisanud, ja töötas, et säärast asja talle enam ei pea juhtuma. „Ennem lasen end ära tappa, kui selliselt häbistada!“ kiskas ta, rusikaid taeva poole tõstes. Siis hakkas ta jälle nuuksuma. Äkki ajas ta aga enda sirgu ja sõnas täiesti rahuliku häälega: „Pea minema ja vaatama, kuidas teiste käsi käib.“ Püüdsime teda tagasi hoida, talle selgeks teha, et temal, eriti veel kinniseotud peaga, mis tingimata tähelepanu peab äratama, on

täna väga ohtlik tänaval liikuda. Kuid ta ainult naeratas meile rahulikult vastu, sirutas oma tüsedaid liikmeid, nagu tahaks ta maha raputada teda äsja vallanud nõrkuse viimse kübemekese — ning läks.

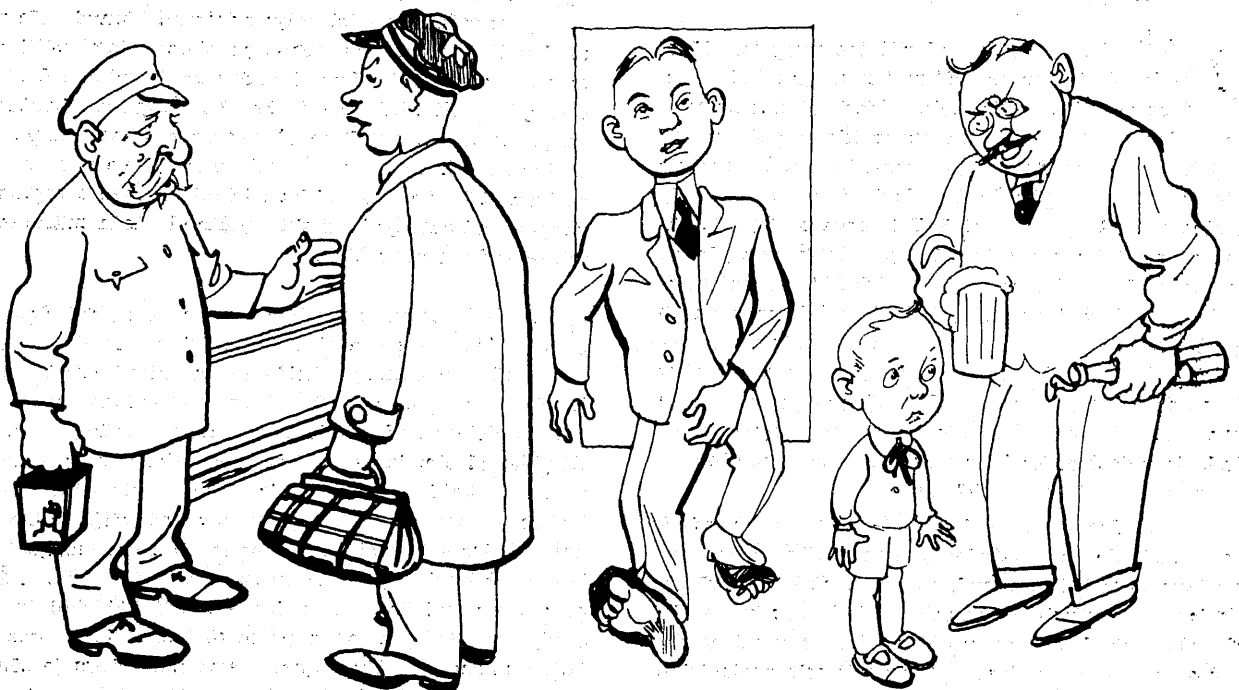
*

Pahameeletorm käis üle maa. Kümnete, sadandete kaupa hakkas sadama proteste. „I Eesti Polk palub Maavalitsust Haapsalusse asuda, ja töötab kaitset ja tuge igasuguse vägivald- ja töötakistuste vastu, lootes teiste Eesti polkude ühistunde ja toetuse peale.“ Samuti on ta resolutsiooniga 31. (18.) novembrist „valmis Maapäevale tema töö jätkamiseks kindlalt kaitset ja tuge pakkuma.“ Ning sama polgu ohvitseride kogu, nagu seda avaldab l. dets. (19. nov.) vastuvõetud resolutsioon, „seisab Maapäeva rahuliku töövõimaluse ja rahvaesindajate isikliku puutumatus eest vankumatult valvel.“

*

Maapäeva Vanematekogu ja Maavalitsuse, kelle asjaajamise Jaan Anvelt 2. dets. (20. nov.) vägivaldselt üle võttis, tegevus oli surutud pöranda alla. Ent meelekindlalt ja täie visadusega jätkatakse tööd iseseisvushoone ehitamise kallal. Toores vägivald oli nii mõnegi seni loiult pealtvaataja raputanud unest ja toonud arusaamisele, et ainus pääsetee Eesti rahvale on tee iseseisvuse poole. Ei olnud enam kõhklemist ega kõhklejaid. Loidudest olid saanud tulised vabaduse eest võitlejad, rääkimata veel neist, kes ju ammu olid rakendunud sellele tööle. Nii mõnigi kaasvõitlejaist vangistatakse. Nii J. Tõnisson ja 38 eesti ohvitseri Tartus, nende hulgas polk. A. Tõnisson (praegune Tartu linnapea) ja polguülem Rosenbaum. Nii Maavalitsuse esimees K. Päts (praegune Riigihoidja) ja teised Tallinnas ja mujal, kuid vabaksjäänud jätkavad tööd seda agaramalt, seda tulisemalt, jätkavad seda ühes uuesti vabastatud kaasvõitlejatega Eesti iseseisvaks riigiks kuulutamiseni ja vabaduse lõpliku kättevõtmiseni.

„Kommaanid“

„Kas rong on juba läinud?“

„Jah, juba viie minuti eest.“

„Mis kord see on, akadeemiline veerand pole ju veel möödas!“

Tudeng, kes aplodeeris

vaimustusega.

„Pahandust tegid, poiss, võta kohe sisse!“

Üliõpilaslaskurid — maailmameistrid

Eesti-Soome-Saksa korrespondentslaskevõistlus üliõpilaste vahel toimus 28. novembril. Eesti üliõpilaslaskurmeeskond sooritas võistluslaskmise Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste lasketiirul Tondil. Meeskonda kuulus 14 kaasvõitlejat. Võistluse tingimuste järgi arvestati meeskonna laskesaavutuseks kümne parema laskuri tagajärjed.

Üliõpilaslaskurmeeskonda kuulusid kaasvõitlejad Olev Lellep (korp. Vironia), Boris Ranne (korp. Ugala), Eugen Poola (korp. Frat. Livienis), Olev Lellep (org-imata), Adolf Jaakson (korp. Reve-

lia), Voldemar Terase (korp. Leola), Viktor Eenpalu (E. Ü. S.), Erik Saare (korp. Väinla), Jaak Annus (korp. Rotalia), Georg Milles (org-imata), Juhan Priikask (org-imata), Juhan Sutt (korp. Frat. Estica), H. Kark (EÜS Põhjala) ja E. Treude (korp. Frat. Estica).

Eesti üliõpilaslaskurid saavutasid võistlustel maailmarekordilised tagajärjed, võites ühtlasi ka Saksa ja Soome üliõpilaslaskurmeeskonnad.

Tagajärjed kujunesid väikekalibrilisest püssist (lamades käelt 40 lasku 50 meetrilt) järgmisteks:

Eesti meeskond	Silmade arv.	Soome meeskond	Silmade arv.	Saksa meeskond	Silmade arv.
1) O. Lellep	395	1) J. Nordqvist	395	1) J. Herbst	390
2) O. Lellep	394	2) L. Jalkanen	393	2) K. Bucholz	384
3) E. Poola	393	3) V. Mattinen	392	3) H. Kohl	383
4) J. Sutt	392	4) L. Kauppila	390	4) Hahne	380
5) V. Eenpalu	391	5) L. Eerola	388	5) H. Schüller	378
6) J. Priikask	390	6) U. P. Kokko	386	6) Sturm	374
7) J. Annus	389	7) O. Punta	383	7) Reiter	368
8) B. Ranne	386	8) O. Hrimaly	381	8) G. Busse	367
9) G. Milles	385	9) S. Salminiitty	380	9) G. Venig	365
10) E. Saare	383	10) J. Salokangas	379	10) Meyer	363
Kokku: 3898		Kokku: 3867		Kokku: 3752	

Seega võitsid meie üliõpilaslaskurid soome kaasvõitlejaid 31 ja sakslasi 146 silmaga.

Individuaalselt jaotati kohad järgmiselt:

1) Lellep (E)	395	7) Mattinen (S)	392
2) Nordqvist (S)	394	8) Eenpalu (E)	391
3) Lellep (E)	394	9) Priikask (E)	390
4) Poola (E)	393	10) Kauppila (S)	390
5) Jalkanen (S)	393	11) Herbst (Sa)	390
6) Sutt (E)	392		

Et õieti hinnata meie üliõpilaslaskurite tagajärge, toome võrdluseks mõned tagajärjed, mis on saavutatud meil ja mujal parimate laskurite poolt. Nagu toodud tabelist võib näha, on viie esimese üliõpilaslaskuri tagajärg 1965 silma. Möödunud suvel Soomes peetud maailmameistri laskevõistlustel saavutasid maailma parimad laskurimaad järgmised tagajärjed:

1) Am.Ühendr.	1957 s.	4) Rootsi	1942 s.
2) Soome	1956 s.	5) Norra	1934 s.
3) Eesti	1951 s.	6) Prantsuse	1931 s.

Nagu toodust näha, lõi meie üliõpilaslaskurmeeskond maailmameistrit 8 silmaga ja meie eliidlaskurmeeskonda tervelt 14 silmaga.

Mis aga veel tähtsam: 1935. a. püstitas Eesti laskurmeeskond Roomas maailmarekordi 1964 silmaga. Nüüd purustas aga üliõpilaslaskurmeeskond selle rekordi 1 silmaga.

Veel olgu võrdluseks Eesti rahvusmeeskonna individuaal-tagajärjed Helsingis:

1) E. Seren	394 s.	4) V. Jaanson	389 s.
2) E. Kivistik	391 s.	5) G. Lokotar	387 s.
3) E. Rull	390 s.		

Maailmarekord seisab praegu prantslase Durand'i nimel 398 silmaga.

Sõjapüssist (lamades käelt 20 lasku 300 meetrilt) võistlesid oma vahel Soome ja Eesti, kuna Saksa siin osa ei võtnud.

Soome meeskond.	Silmade arv.	Eesti meeskond.	Silmade arv.
1) L. Koivisto	180	1) O. Lellep	188
2) L. Jalkanen	176	2) B. Ranne	185
3) S. Vartiainen	175	3) E. Poola	183
4) V. Mattinen	175	4) O. Lellep	180
5) N. Andersson	174	5) V. Terase	174
6) J. Pohjanpalo	172	6) J. Priikask	169
7) S. A. Laine	171	7) H. Kark	162
8) L. Eerola	169	8) J. Sutt	161
9) J. Nordqvist	167	9) E. Treude	159
10) O. Hrimaly	166	10) A. Jaakson	155
Kokku: 1725		Kokku: 1716	

Seega võitsid soome kaasvõitlejad meie meeskonda 9 silmaga.

Individuaalselt kujunes paremusjärjekord:

1) O. Lellep (E)	188 s.
2) B. Ranne (E)	185 s.
3) E. Poola (E)	183 s.
4) L. Koivisto (S)	180 s.
5) O. Lellep (E)	180 s.
6) L. Jalkanen (S)	176 s.
7) S. Vartiainen (S)	175 s.
8) V. Terase (E)	174 s.
9) J. Pohjanpalo (S)	172 s.
10) S. A. Laine (S)	171 s.

O. Lellepi tagajärg on maailmarekordi kordamine. Nimelt lasi tänavu suvel Helsingis soomlane K. Liuhola 188 silma, püstitades sellega uue maailmarekordi ja võites ühtlasi ka maailmameistri tiitli.

Viie esimese üliõpilaslaskuri tagajärg oli 910 silma. Võrdluseks olgu jällegi toodud tänavuste Helsingi võistluste tagajärjed. Seal kujunes 5-liikmeliste meeskondade paremusjärjekord alltoodult:

1. Soome	916 s.	3. Prantsuse	903 s.
2. Rootsi	904 s.	4. Eesti	897 s.

Samal ajal saavutasid meie rahvusmeeskonna liikmed individuaalselt:

1. K. Jürgens	184 s.	3. H. Silber	180 s.
2. V. Jaanson	182 s.	4. K. Vilberg	178 s.

Arvestades kokku mõlema maade üliõpilaslaskurite tagajärjed nii väikekalibrilisest kui sõjapüssist, saame tagajärjed: Eesti 1716 s. + 3898 s. = 5614 s., Soome 1725 s. + 3867 s. = 5592 s.

Pühapäeva hommik 23. nov. oli pilvine, kraadiklaas näitas paar pügalat külma. Vahepeal hakkas koguni lund sadama, mis sundis kayakohase sõjapüssist laskmise viivitama. Sellega võidi alata alles kella

poole 3 ajal, kui lühike talvine päev kippus juba pime-nema.

Kõik need asjaolud ei soodustanud kuidagi võistluslaskmist ega annud kuigi suuri lootusi headeks tagajärgedeks.

*

Eesti üliõpilaslaskurimeeskonna juhiks oli ksv. Helmut Suursöö (korp. Rotalia), peakohtunikuks oli kapten Kandre Sõjaväe Tehnikakoolist.

Soome meeskonna juhiks oli ksv. Jussi Heikinhelimo, kohtunikeks kapten T. H. Luukko ja leitnant Yrjö Kohonen.

Saksa meeskonna juhiks oli Julius Herbst, kohtunikeks Kleinen ja professor Bachmair.

*

Ajakirjas „Sõdur“ nr. 33/34, 1937. a. tsiteerib kolonel J. Siir üht šveitslasest laskespordi-eriteadlast: „Eesti võit Helsingis oli erakordsete võimete ja närvide vastupidavuse tulemus... Eestlased evivad häid eeldusi esmajärguliseks laskuriks, kuna selle rahva hingelisest omadusist on tugevasti välja arenenud püsivus, visadus, rahulikkus ja tugev tahtejõud...“ Kapten A. Nõmmik mainib ühes kirjutises, et laskuri juhtimistöö seisab relva ja laskemoona äärmistesse peensustesse tungimises ja lõpuks ikkagi ääretult raskes ja pingutavas laskurite treeningus.

Kõne all olev üliõpilaslaskevõistlus aga näitas kujalt, et meie tudeng võib tulla sõna tõsisel mõttes raamatu tagant, vähese treeninguga ja ebasoodsas olukorras saavutada ja ületada neid tagajärgi laskerajal, mida meie eliitlaskurid saavutasid püsiva ja pika treeningu viljana. Meenutagem vaid enne Helsingisse sõitu peetud treeninglaagrit ja lahe taga ahvatlevalt ootavaid auhindu ja kõlavaid meistertitleid!

Ülaltooduga ei taheta kaugeltki eitada laskespordi arendamist ja sellega seoses olevat tööd. Meie üliõpilaslaskurite tagajärjed juhtigu vaid tähelepanu sellele, et meie akadeemiline noorsugu võib ja tahab ka Eesti kui laskurite maa nimele au teha. Võimeid on näidatud, t a h e avaldub nii Tallinnas kui ka Tartus asutatud akadeemiliste laskekлубide näol.

Akadeemilised laskeklubi ootavad vastavalt ringkonnilt vastutulekut treeninguvõimaluste, relvade ja laskemoona kujul. Seisavad ju ees suured laskevõistlused: Eesti-Soome korrespondents-maavõistlus 1938. a. suvel, 4 Balti riigi vahelised võistlused Riias samal suvel, Eesti, Soome, Läti ja Leedu üliõpilaskondade vahelised laskevõistlused tuleval sügisel, Eesti, Soome,

Saksa ja Ungari vahelised korrespondentslaskevõistlused 1938. a. sügisel ja lõpuks 1939. a. Luzernis korraldatavad maailmameistervõistlused.

Üliõpilaslaskurid tahavad kõigil neil võistlustel kaasa aidata meie võidu saavutamiseks, rakendades esijoones iseendid pidevale treeningule ja laskespordi harrastusele.

Üks eksam ja palju sõpru

Valve Saretok

JUTA PATSUTAB mõtlikult paarile raamatule ja loengutevihule laual. „Seda ei ole palju. Selle teen kolme nädalaga ilusasti. See tähendab... ma pean need kolm nädalat kõvasti töötama. Kohvik jääb muidugi ära, õhtuti... jah, on küll vist parim, kui ma selle aja kestel ei näe kedagi. Ja homme algan. Kohe hommikul.“

Selle kinnituseks ta läheb sedamaid kohvikusse, kohtab suure hulga tuttavaid, sööb üliõpilasköögis lõbusas ja arvukas seltskonnas õhtust, vaatab üle läve konventi, näeb oma südamesõpru ja kõigile, kõigile ütleb manitsedes:

„Mul on eksam kolme nädala pärast. Homme hakkan kõvasti tööle. Ma vannutan teid, jätke mind rahule, ärge serveerige mulle kiusatusi ja ärge tulge mulle külla.“

Siis läheb ta koju voodisse, loeb hiljuti ostetud kroonise romaani veel ruttu lõpuni ja uinub, nähes vaimusilmas rahuldusega oma ees kolme usina nädala viljakaid päevi.

Ta avab järgmisel hommikul pärast einet õpiramatut esimese lehekülje umbes sama suure naudinguga, kui avades jõululaupäeval kingituseks saadud lemmikautori verivärske teose. Juta on maganud hästi ja palju, ta on asetanud enda nüüd mugavasti kerra sohvavankerka, üks külg vastu ahju, selja taga padi, ümber kängitsemata jalgade suurrätt — tal on hää olla, ta tunneb, kuidas pää on nii selge, nii vastuvõtlik. Seda märkab ta juba esimestesse lehekülgedesse süvenedes, ja iga järgmine sisendab talle üha kasvavat huvi aine vastu, lausa pulbitsevat tööõhmu.

Ning kui Juta viimaks tõstab oma rõõmsast tööõhinast õhetava näo raamatult vaatamiseks kella, ta näeb hämmastusega, et on juba keskpäev — aeg, mil ta on harjunud jooma tassi kohvi sõpradega.

Hm, kohv ei teeks praegugi paha, mõtleb Juta põgusa rahutusega, kohv mõjub ajudele hästi. Kuid ei... sõna ta ei söö, kohvikusse ta ei lähe. Õhtul palub korteripeenaist, et see annaks talle homme keskpäeval tassi oakohvi. On raske loobuda sellest, kui oled harjunud. Kuid täna küll tuleb loobuda, pole midagi teha.

Veel ühe pilgu heidab Juta kellale, mis nagu hämmastusega vaatab talle otsa, ent Juta ei liigutagi ja on oma iseloomu kindlusele väga uhke. Mõistlik tüdruk, kiidab ta ennast ja vaimus silitab omaenese pääd.

ENT ENNE kui ta jälle saab langetada nina raamatu ja konspektide kohale, koputatakse rahutult käel uksele ja kohe selle järel lausa prantsatab sisse Hilja, Juta ustav loengute- ja päämiselt kohvikukaaslane.

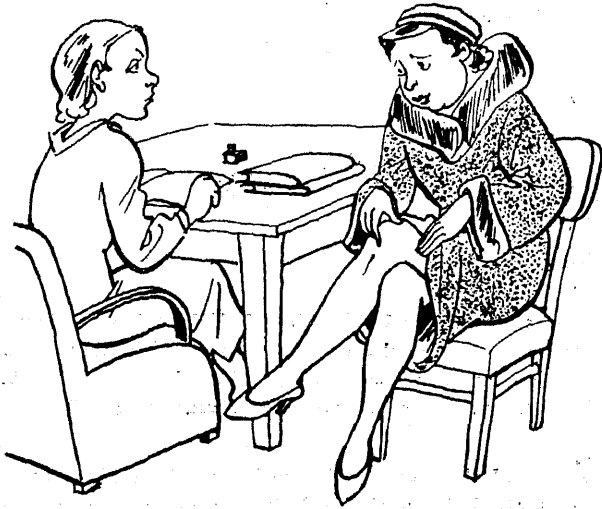
„Ma tulin sinu juurest läbi“, teatab Hilja pärast lühikest ja rõõmsat tervitust veidi ammulisui vahtivale sõbratarile. Juta ei ole mitte sellepärast jäänud vahtima nii ebaintelligentse ilmega, et ta ei taipu, milleks Hilja on tulnud tema juurest „läbi“. Ei, seda ta teab imeselgelt. Teda hämmastab vaid, et Hilja nii vähe respektierib tema eileõhtust palvet — jätta õppimisajal tema hing rahule. Aga kohe meenub talle ka, et ta eile õhtul oma sõprade suurest karjast just Hiljat ei kohanud. Ta andestab. Ja seletab siis õige leebelt ning armsasti, et tema, Juta, nüüd ei näe niipea kohvikuga armsaid ning tuttavaid ruume. Ta vehib konspektidega, näitab raamatu paksum — Hilja ometi saab aru?

Loomulikult saab Hilja aru, miks ei, ja ta läheb kohe, „silmapilk“, kuid Juta peab lubama, et ta enne puhkab veidi jalgu ja puuderdab korra veel nina üle. Ja end igalt poolt musterdades leiutab Hilja korraga, et ta üks sukasilm „jookseb“ — oh häda, häda! Õnneks ei pruugi aga Juta selle õnnetuse pärast end mugavast asendist kergitada. Oh ei, Hilja tunneb ju hästi oma sõbratari tuba ja selle panipaika — „Õpi aga sina, ära tee minust väljagi, ma teen ruttu ja vaikselt ja kaon kohe“. Siiski on kaunis raske Hiljast mitte välja teha, kui ta samas kirub ja ahastab:

„Ptüi pagan, et just need sukad pidid minema, olen neid hoidnud kui silmatähti. Suvel Leena tõi Inglismaalt arva ära, mis ma nende eest maksin? Vaata enne (ümmar sääreke ilmub Juta nina alla) ja arva siis. Sa ei arva ialgi — kaks krooni, kakskümmend. Ja kust ma nüüd võtan selle raha eest sääraseid sukki.

Tartus ma ei saa neid ühegi raha eest, Tallinnas mak-
savad kuus...“

Viimaks Hilja tõesti läheb. Juta vaatab kella ja
nendib, et külaline on viibinud veidi üle poole tunni.

„Ptüi pagan, et just need pidid minema...“

Ja pahim on veel see, et Hilja on maha jätnud väikese
rahutuse, ta on häirinud õppijat enam kui teadis
aímata omas lihtsameelsuses. Juta märkab ahastusega,
et ta on lugenud juba kümmekond rida, käsitamata vä-
himatki loetust. Ta mõtted üksnes ei viibi kohvikus
parajasti kogunevate sõprade juures, vaid on ka häi-
ritud pahameelest Hiljale.

MÕNINGATE viljatute pingutuste järel Juta
otsustab minna lõunale. Praegu ei ole ühtegi
inimest söögisaalis, ta sööb üsna üksi ja saab
võib-olla jälle oma erutatud mõtteid sundida rahuli-
keks ning koondada õpitavale.

Tulles lõunalt võtab ta raamatu täiesti hõmmikuse
õhinaga kätte ja on varsti unustanud kõik: joomata
jäänud kohvi ja taktitu Hilja. Töö edeneb jõudsasti,
oo, kui nii edasi läheb, ei ole tal kolme nädala pärast
vähimatki karta!...

Ent nagu kiusaks saatus Jutat kellaga — niipea
kui ta tahab vaadata aega, kostab lühike koputus ja
sama tormiselt kui ennist Hilja, tekib tuppä Mari,
mantlihõlmad lahti ja kalossid jalas, nagu ikka. Ta on
veidi geniaalne daam elu piasiasjus ja alati tal on
midagi ärevat südamel, eriti siis, kui ta ilmub nähta-
vale mõne aja takka. Nagu praegugi. Juta kahvatab
— nüüd on lugu lahti. Mari oli ta hoopis unustanud,
Marit ta ei osanud eile hoiatada, kuigi seda pidanuks
tingimata tegema, talle kasvõi telegrammi saatma.

„Mari, ma õpin!“ karjatab Juta suurimas südame-
ahastuses ja lehvitab tõrjuvalt vihkudega.

Ent Mari ei lasse liigutada oma südant. Ta pillub
mantli, käekoti, kübara ja kindad (kalossid ü n ü v a d

jalga) mööda tuba hoogsalt laiali, maabub Juta kõr-
vale sohvale ja teatab, et Jüri on lontrus.

Juta on ju tema a i n u s sõbratar, Juta on alati
talle andnud hääd nõu ja abi häda sees, andku ka
nüüd. „Kas sellega on kiire,“ küsib Juta hädiselt. Ta
teab, kui Jüri on mängus, siis jutt venib pikale. Jüri
ja Mari on paarike juba lapsepõlvest saadik, sellepä-
rast nad kisivadki nii ohtrasti ja lepivad seda ohtra-
mini.

Mari näib märkavat, et Juta tema seekordset pa-
handust ei võta küllalt tõsiselt, sellepärast ta tõttab
seletama, et nüüd on asi õige hull. Jüri on temalt,
Marilt, nimelt nõudnud selget jaa-sõna ja nimelt sel
kujul, et abiellutakse kohe kuu aja pärast. Aga kuna
Mari tahab viie nädala pärast minna kohviõhtule
Leoga, sest et ta kunagi pole veel „Kungla“ konvendis
käinud ja lihtsalt p e a b need ruumid enne surma ära
nägema. Tal ei ole mingit huvi end nii pea kihlata,
veel vähem naituda. Jüri oodaku ometi, nad on ju veel
noored, ent Jüri, säärane tõbras, ei oota. Ta ei oota
mitte ja on tõsiselt ähvardanud, et kihlab enese
kättemaksuks Mallega, kui Mari nädala jooksul ei ot-
susta tema kasuks.

Juta katsub lohutada: vahest Malle ei tahagi Jü-
rit. Ent Mari meelest on võimatu, et üks elav naiste-
rahvas ei taha Jürit. Ütelgu nüüd Juta ise, mis ta
peaks tegema?

Pooletunnise heitluse järel lahkub Mari Juta
lubadusega, et ta kogu öö mõtleb järgi ja teeb kõik;
hoidmaks ära kalli sõbratari pää kohalt hirmsat ka-
tastroofi... Mari taga ust sulgedes, nendib ta, et
on raisatud terve tund tema kallist aega, Juta sammub
perenaise jutule ja kategooriliselt k e l a b kedagi oma
tuppa lasta kolme nädala jooksul — olgu need või
tema lihased vanemad või ülikooli rektor.

MÖÖDUB umbes tund, kui Juta korruga on sun-
nitud tähelepanu õpitavalt suunama lärmile pere-
naise tubades. Säält on kuulda ägedat sõnele-
mist, trampimist ja nagu rüselemistki. Siis lendab
Juta toa uks pärani ning lävele ilmub ärritunud noor
daam karjatab südantlõhestavalt.

„Issand,“ ütleb tulija, nõrkedes ühele toolile.

„K u i d a s sa mind ehmatasid. Su perenaine üt-
les, et sind ei ole kodus ja kui nüüd hämaruses tõusis
sohvanurgast üks pää, ma mõtlesin et, mõtlesin et...“
Ta väristab õlgu.

Ent külalisel on õnneks olukorrast kohe ülevaade.
Ta näeb, et Juta õpib ja mõistab, et perenaine ei tohti-
nud kedagi sisse lasta. Aga nüüd on lugu nii, et k ä
t e m a õpib, loogikat nimelt ja kuna ta teab olevat
Jutal vastava konspekti ja kuna tema eksam on juba
mõne päeva pärast, pidi tema ometi, maksu mis mak-
sab, saama kätte selle vihu. Sellepärast ta ei lasknud
end ka perenaisest heidutada ja tahtis Juta toas ise ot-
sida konspekti. Ta saabki oma konspekti, lahkub kõi-
gest südamest vabandades sedamaid, sest ka teda ootab
kibe töö.

Juta tuleb veel taluda umbes kakskümmend minutit perenaist, kes peagu pisarsilmil tuleb ennast õigustama: ta tegi kõik, mis suutis, takistamaks võõrast sissetulijat, ent preili oli ju nii „tungiv“.

Siis järgneb võrdlemisi pikk ja tüütav vaidlus teemal: kas Juta tahab saada õhtusööki või mitte. Juta otsustab sellest loobuda, tal pole vähimatki isu, nii-võrd on talle õppimine ja igatlaadi ärritused (eriti alaline vihastamine) mõjunud ja päälegi on kergem õppida, kui ei ole koormanud keha liigse toiduga. Pääd raputades lahkub viimaks perenaine toast, olles enne käega katsunud ahju temperatuuri ja sõrmega lillepotimulla niiskust.

Hiljem, juba vastu ööd, peab Juta sügavasti kahetsema, et loobus õhtusöögist. Ta oli arvanud enne, et pärast säärast pingutatavat päeva uni tuleb ruttu, ent loomulikult eksib. Erutatud ajud töötavad edasi ka siis, kui väsinud silmad enam lugeda ei näe. Ja siskonda närib terav nälg, mis teeb südame lausa pahaks. Kui nüüd sööks kas või killukese leibagi, oleks kõik häa — võib-olla saaks jääda magama...

Ent homme otsustab Juta olla targem. Ta lihtsalt võtab kõik oma õppematerjali ja kolib kodunt minema: teaduskonna seminari raamatukokku. Küllap ta sääli leiab omale vaigse nurgakese, sääli üldse on rahulik olla, sääli õpivad kõik ja ei häiri üksteist, sest kõigil on aeg kallid, kõik teavad, mis tähendab mahavisatud veerandtund. Oivaline mõte — kummaline, et ta ei tulnud varem sellele!

Ja selle rahustava mõttega uinub Juta.

TÕEPOOLEST, mõte tulla seminari raamatukokku oli äärmiselt mõistlik, peab Juta järgmisel päeval rahuldusega nentima. Ta on tõepoolest võinud töötada häirimatult keskpäevani, ta enesetunne on suurepärase — hingeliselt nimelt. Füüsiline... kui need seminari toolid poleks nii neetult kõvad. Istuda neli tundi ühtejärge — see pole naljaasi.

Juta vaatab ajaviiteks aknast välja, kaalutledes endamisi, kas minna juba lõunale või mitte. Ja korraga lähevad ta silmad suureks. Lund sajab. See ei ole küll just aasta esimene lumi, ent näib olevat küll just see esimene lumi, mis tõesti jääb püsima — pimestavalt valge, ahvatlevalt pehme. Taevake, milline ilm! Ja Juta on istumisest nii väsinud. Ei, nüüd teeb ta väikese puhkuse, jalutab selles jumalikult valges helvete-sõjas väikese ringi ja alles siis läheb ta sööma.

Ah, juba lapsena on esimene tihedam lumesaad teinud Juta rõõmsaks ja kergemeelseks. Ta tuju tõuseb igal sammul ja lõpuks — jaa, tõeliselt oli küll lugu nii, et ta astus kohvikusse vaid seks, et vaadata kas säärase ilmaga tõesti keegi läheb istuda umbes kohvikus. Ent selgus, et läbes seda Juta intiimseim sõprusring viimse „meheni“ — ja kui Juta istus hetkeks maha, et neid noomida säärase teo eest, oli korraga temagi ees lõhnav kohvitass.

ENT EI saa salata, Juta sisetunne polnud siiski parem, istudes kahe tunni pärast jälle seminari kõval toolil. Kahekordse huviga ta püüab süveneda teaduse saladussisse, ent esialgu kummitavad pääs ikka veel kohvikus kuulnud pisikesed päevauudised ja südames närib — need teised, need õnnelikud kavatsesed saanisõitu Tähtvere metsadesse kuljuste kõlina saatel — kui nii edasi sajab. Ja sajab...

Viimaks saab ta vapralt võitu oma kergemeelseist mõttest ja peagu „saab roosi“, kui tunneb korraga kellegi kätt oma õlal.

... ja peagu saab „roosi“, kui tunneb kellegi kätt oma õlal.“

„Oledki sina,“ nendib häirija rahuldusega ja asetub võimalikult mugavasti Juta kõrval olevale vabale toolile. See on concoeter Marta ja nagu ta sosinal — sest rääkimine on raamatukogus keelatud — seletab, on ta tulnud vaid, et lasta omale välja anda paar vajalikku raamatut. Täna ta ei kavatse veel õppida, lehitseb niisama, vahest homme, siis... üldse ega tal kiiret selle õppimisega ei ole, eksam on alles järgmisel semestril, aga raamatu pidi ometi välja kirjutama, midu seda ei näegi, lausa häbi, kui vähe eksemplare evib kuulsa ülikooli seminari raamatukogu tähtsast raamatust... ja mis siis Juta kah õpib, ah nii, kas on ka raske, nojah, mis raske ta ikka ära ei ole, kui ikka kätte võtta, siis läheb kõik... tema ise ei tee jõuluks midagi, ta õe pulm on jõulu ajal ja nüüd on Martalgi sekeldusi palju, kleit ja kõik ja igale poole peab ta õega kaasa jooksuma, kes on saamatu kui kana. Mõtelgu Juta, nüüd tahab ta oma pruutkleidile poolpikki

varrukaid, mille järele see välja näeb... muide, eile sai nalja, sa tead ju seda pikka poissi säält seltsist...

„Kuule, mul on tõesti tarvis õppida,“ ütleb Juta jahedalt ja meelega veidi tõstetud häälele, lootes, et korrapidaja kuuleb ja toimetab tema kõrvalt minema selle õudse suuvärgiga „lehitseja“. Ent Jutale vaadatakse kõikjalt pisut etteheitvalt otsa, see on kõik, mis ta saavutab. Marta jätkab:

Vabandagu Juta väga, aga seda ometi tohib küsida, mida arutati eilsel konvendikoosolekul, kas oli midagi tähtsat, nojah, seda võis ju arvatagi, et ei olnud, sellepärast laskis Martagi varakult jalga, tal oli... noh, küll Juta mõistab isegi... ja üldse koosolekud viimasel ajal kippusid jääma vesiseks, polnud neil seda hoogu ja vürtsi, mis oli vanal ajal... aga võib-olla vanasti lihtsalt tundus, et oli hoogu enam ja elu konvendis huvitavam, sest vaata, kui oled noor ja niiõelda koolipingi ahelaist pääsnud, siis...

Juta ei suuda enam ja demonstriivsete liigutusi asutab lahkumisele. Kuna aga kell näitabki tavalist raamatukogu sulgemisaega, ei pea Marta concoeteri lahkumist meelevalduseks, ei, temagi tõuseb, nõõbib kinni oma palitu ja riputab enese Juta käevangu.

„Kas lähed sööma?“ uurib ta sõbralikult ja nii meelsasti kui Juta teekski seda, ta eitab ja otsustab endamisi kodus korteriperenaitselt paluda midagi söödavat. Uksel pakub Marta end veidikeks külla, ent Juta ütleb ära nii külmalt kui suudab.

„Nagemiseni siis homme seminaris.“

KA SELLEL on siis lõpp, mõtleb Juta, lonkides üles trepist oma korteri poole — ja lõppeks polnudki sääil seminaris nii ülearu hubane. Küllap saab koduski rahulikult õppida, peab vaid olema veidi kategoorilisem sõprade ja — ka enda suhtes.

Aga et see sugugi nii kerge ei ole, teab ta juba enne kui avab oma toa ukse.

Jah, tema toas istub kogu tema intiimne sõprusring kohvikust — pluss mõningad kavalerid. Neid ei ole vähe, neid saab kõikjale, sohvale, voodile, toolidele, aknalauale, ahjukappi. Juta ei suuda teha piuksugi, kui nüüd teda haaratakse mitmelt poolt hõlma ja talle lausa kõrva karjutakse, et ta nüüd on küllalt tuupinud ja et ta nüüd peab tulema kaasa saanisõidule Tähtvere metsadesse. Nad on just tema pärast viivitanud nõnda kaua ja istunud siin teda ootamas terve igaviku...

Juta on ju ainult inimene, veel enam — ta on nõrk naine...

*

Kolm nädalat hiljem professor Tarumaa hõljutab kõhklevalt täitesulepääd Juta õpperaamatu kohal.

„Ma ei saa teile parimalgi tahtmisel panna viit,“ ütleb ta, „kuigi ma tunnen, et te olete teataval määral tööd teinud. Teataval määral, ütlen ma. Sest te olete andekas, äärmiselt andekas, see päästabki teid vastamisel mõnestki kimbatusest — ja sellega ongi vist seletatav teie pääliskaudsus aine käsitlemisel...“

Ülikooli tegevuse aruanne

Tartu Ülikooli aastapäevaks ilmunud ülikooli aruande järgi oli üliõpilaste arv 1. detsembriks 1937. a. 2981. Möödunud aastal oli see arv 3081. Seega on üliõpilaste arv Tartu Ülikoolis vähenenud 71 üliõpilase võrra. Edasi nähtub aruandest, et meesüliõpilasi on 2081 (68%) ja naisüliõpilasi 960 (32%). Ajavahemikul 1. dets. 1936 kuni 1. detsembrini 1937 on ülikooli astunud 1791 üliõpilast (1263 mees- ja 528 naisüliõpilast), neist esmakordselt sisseastujaid 659. Lahkunud on enne kursuse lõpetamist samal ajavahemikul 1515 üliõpilast (1077 mees- ja 438 naisüliõpilast). Eelmise aasta jooksul lahkus aga 1770 üliõpilast. Kursuse on lõpetanud aasta jooksul 337 üliõpilast, neist mehi 226 ja naisi 111. Eksternina on lõpetanud selle aja jooksul 37 isikut, neist 35 meest ja 2 naist. Kogu lõpetanute arv seega on 374 isikut (eelmisel aastal 337).

Üliõpilastest oli välismaalasi 35. Rahvuse järgi jagunevad üliõpilased: eestlasi 2627, sakslasi 161, vene-lasi 106, juute 52, soomlasi 10, rootslasi 9, daanlasi 1, grusiinlasi 1, lätlasi 7, ungarlasi 1, poolakaid 6.

Magistri diplome on kõigis teaduskondades välja antud kokku 25, dr. med. diplome 3, dr. pharm. diplome 1, dr. phil. nat. diplome 1.

Õppemaksust oli vabastatud 1937. a. 1. poolaastal täiest õppemaksust 320 üliõpilast (eelmisel aastal oli see arv 345), poolest õppemaksust 156 (eelmisel aastal 188). 1937. a. 2. poolaastal täiest õppemaksust vabastati 389 (eelml. aastal 331) ja poolest õppemaksust 117 (eelml. aastal 133) üliõpilast.

Õppursõduritena õppis 1937. a. 1. poolaastal 19 (möödunud aastal 15) ja 2. poolaastal 16 üliõpilast.

Üliõpilaste nimekirjast on kustutatud: ülikoolile teatamata õppetööst eemale jäämise tõttu 1937. a. 1. poolaastal 298 (296) ja 2. poolaastal 596 (714) üliõpilast. Õppemaksu tasunud ei ole 1937. a. 1. poolaastal 61 (114) ja 2. poolaastal 109 (130) üliõpilast. (Sulgudes eelmise aasta arvud).

Üliõpilaste vastuvõtt ülikooli möödunud sügisel toimus eelmise kahe aasta eeskujul võistluseksamite teel. Sisseastumise sooviavalduste arv võrreldes eelmiste aastatega näitas märgatavat tõusu, mistõttu eksamid tulid välja kuulutada 9 grupis võimalikust 10-st. Tegelikult toimusid eksamid 7 grupis kokku neljas teaduskonnas, esmakordselt seega suuremas ulatuses. Ligi 200 ülikooli astuda soovijat ei pääsenud ülikooli vastuvõetavate arvu piiramise tõttu.

Tartu Ülikooli aastapäev

1. detsembril 1937. a.

1. detsembril pühitses Tartu Ülikool oma aastapäeva. Tähtpäeva puhul seisis ülikoolis õppetöö ja päeva pidulikkust märkisid lipuehtes Ülikooli hoone ja Üliõpilasmaja. Aastapäeva puhul korraldati traditsiooniline aastapäeva jumalateenistus Ülikooli kirikus. Jutlustas Tartu abipraost, Maarja koguduse õpetaja A. Vooremaa.

Kell 9 õhtul algas „Vanemuises“ üliõpilaskonna traditsiooniline ball.

Sellega piirdus kogu tähtpäeva pidulik pühitsemine, kuna tänava jäi ära ülikooli aastapäeva pidulik aktus.

Aktuse ärajäämist olid üksmeelselt otsustanud Ülikooli Valitsus, Ülikooli Nõukogu ja vastav komisjon

Ülikoolis. Aktuse ärajätmist ja seda põhjutanud motiividest informeeris rektor prof. J. Köpp haridusministrit ja Riigihoidjat. Küsimus oli kaalumisel ka Vabariigi Valitsuses.

Ministeerium asus seisukohale, et Tartu Ülikool on autonoomne asutus, kes otsustab ise, kas pidada tarvilikuks pidulikku aastapäeva aktust või mitte.

Vastu tavalisust avaldati seepärast ka ülikooli auhinnatööde laureaatide nimed alles 2. detsembril dekanaatide kaudu. Auhinnatööde märgusõnadega ümbrikud avati aastapäeva hommikul kell 10 Ülikooli Valitsuse pidulikul koosolekul. Tööde, mis polnud tunnistanud auhinna vääriliseks, ümbrikud põletati.

Õppejõudude, assistentide ja ametnike arv oli ülikoolis 1. detsembril 1937. a. järgmine (sulgudes eelmise aasta arvud): korralisi professoreid 59 (60), erakorralisi professoreid 8 (6), professoreid kohusetäitjaid 3 (4), dotsente 26 (23), õppeülesannete täitjaid 24 (28), eradotsente 49 (43), prosektoreid 1 (2), astronoom-observaatoreid 1 (1), eriainet õpetajaid 6 (6), lektoreid 7 (6), abijõude 4 (6), erakorralisi õppejõude 7 (6), kokku 195 (191) õppejõudu. Assistentide ja tehnilisi abijõude oli 165 (158) ja ametnikke ning teenijad 376 (382).

Ülikooli õppejõudude perest on surma läbi lahkunud võrdleva usuteaduse professor Ed. Tennmann, kuna ametiaja lõppemisel on lahkunud farmakoloogia korraline professor dr. med. G. Barkan ning Itaalia valitsuse korraldusel itaalia keele ja kultuuri professor A. Volpicelli. Vanusepiiri kätte jõudmise tõttu on ametist lahkunud Uue Testamendi usuteaduse korraline professor O. Séesemann ning günekoloogia ja sünnitusabi korraline professor J. Miländer.

Uuteks õppejõududeks valiti ja kinnitati aasta jooksul: finantsõiguse erakorraliseks professoriks dr. jur. J. Vabel, matemaatika dotsendiks dr. phil. nat. A. Humal, keemia dotsendiks dr. phil. nat. L. Tiganik, histoloogia ja embrüoloogia dotsendiks dr. med. E. Aunap, loomaarstiteaduskonna anatoomia, embrioloogia, histoloogia ja võrdleva anatoomia dotsendiks dr. med. E. Vau, Uue Testamendi usuteaduse dotsendiks 3 aastaks mag. theol. S. Aaslava ning ungari keele lektoriks dr. phil. J. Fazekas. Välisriikide poolt Tartu ülikooli juure asutatud õppetoolidele on määratud itaalia keele ja kirjanduse professoriks J.

Montanelli ja tšehhi keele ja kultuuri lektoriks dr. phil. L. Silberstein.

Aasta jooksul on olnud ka rohkesti õppejõudude edutamisi ning samuti on valitud 7 uut eradotsenti.

Tegelikke kulusid on olnud ülikoolil 1. novembrist 1936. kuni 1. novembrini 1937. a. kokku 2.297.234.53 krooni. Neist on olnud riigi summasid 942.485.03 ning erisummasid 354.749.53 krooni. Stipendiume on maksetud ülikooli määrsummadest 1. poolaastal 128 üliõpilasele 6550 krooni ja samuti ka 2. poolaastal, seega kokku 13.100 krooni. Erastipendiumide kogusumma on olnud 9937 krooni.

Erilisemate sündmustena märgitakse aruandes kõigepealt seda, et aruandeaasta on möödunud ülikooli seaduse muutmise tähe all.

Eelmisest aastast päritud üliõpilaskonna üldkorralduse küsimus arenes 1937. aasta 1. poolaasta kestes kogu ülikooli seaduse ümbertöötamiseks. 24. septembril s. a. anti riigihoidja dekreedina uus ülikooli seadus, mis hakkab maksma 1. jaanuaril 1938. a.

Vastavalt tekkinud tarvidustele avati 1937. aasta sügispoolaastast jälle arstiteaduskonna kehakasvatuse osakonna tegevus, milles uudsusena on ette nähtud, et osa selles osakonnas õppivaid üliõpilasi võivad olla ühtlasi ka mõne teise teaduskonna või osakonna üliõpilased. Eelmisel aastal alanud õppeasutuste väljaarendamine õigus-majandusteaduskonnas arenes loodud asutuste sisustamise, assistentuuride täitmise ning juhatuskirjade andmise teel. Samuti on loodud juurde ka mõned uued asutused teistes teaduskondades, nagu: ehitusõpetuse kabinet, väikeloomakasvatuse katsejaam, metsandushk katsejaam, juuditteaduste seminar, slaavi filoloogia seminar jne.

Tänavused laureaadid

Ülikooli teaduskondade poolt ülesseatud teemadele oli esitatud käesoleval semestril üldse 80 auhinnatööd.

Kõige rohkem auhinnatööd oli esitatud õigusteaduskonnas, kus oli sisse antud 30 tööd. Vähima tööde arvuga oli esindatud loomaarstiteaduskond, nimelt 3 tööga. Üksikuist teaduskondadest oli esitatud auhinnatööd järgmiselt: usuteaduskonnast — 12 (1), klambrites märgitud 1. auhinna vääriliseks tunnustatud tööd, õigusteaduskonnast — 30 (13), arstiteaduskonnast — 13 (9), filosoofiateaduskonnast — 6 (4), matemaatika-loodusteaduskonnast — 5 (2, mõl. loodust.), loomaarstiteaduskonnast — 3 (2), põllumajandusteaduskonnast — 11 (4). Seega on esimese auhinna vääriliseks tunnustatud üldse 31 esitatud tööd. 2. auhind määrati 19 üliõpilasele ja 14 üliõpilast said 3. auhinna.

USUTEADUSKONNAS:

Teemale: „Ristimine ja õhtusöömaaeg Pauluse kirjades“ märgusõnaga „Taas sündinu“, „Caritas“ ja „De Sacramentis“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrikud nende märgusõnadega põletati ära.

Teemale: „Origenese õpetus pühast Kolmsusest“ märgusõnaga „Tirts oli väike kass“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Ago Viljari**.

Teemale: „Kiriklik heategevus ühes Eesti praostkonnas 5 viimase aasta kestel“ märgusõnaga „Aganad põletatakse tulega“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Evald Saag**.

Samale teemale märgusõnaga „Noora“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Elmar Pergelbaum**, (korp. Fr. Tartuensis).

Jutlus teksti üle: Joh. 15, 1—14 ühes eksegeetilis-homileetiliselt põhjendatud dispositiooniga märgusõnaga „Tuim sool“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Jutlus sama teksti üle märgusõnaga „Ta oli ka pastori Rõuges“ tunnustati teise jutluse auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Hindrik Pihl** (EÜS).

Jutlus sama teksti üle märgusõnaga „Jutlus Johannese evangeeliumist“ tunnustati teise jutluse auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Konstantin Rupsky**.

Jutlus sama teksti üle märgusõnaga „Tee, tõde, elu“ tunnustati jutluse esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Lembit Talvet**.

Jutlus sama teksti üle märgusõnaga „Tölner“ tunnustati jutluse teise auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Martin Kuldekepp**, (korp. Vironia).

Konsistoriumi auhinnatöö teemale: „Esimene Eesti

Auhinna vääriliseks pole tunnustatud 12 esitatud tööd.

Märkimisväärne on tänavune auhinnatööde rohkus. Esitatud oli 80 tööd, millest auhinnavääriliseks tunnustati 68. Möödunud aastal esitati 56 tööd, milledest hinnati esimese ja eriauhindade vääriliseks 35 tööd, teise auhinna vääriliseks 16 ja kolmanda auhinna vääriliseks 3 tööd. Auhindamata jäi kaks tööd. Seega oli möödunud aastal laureaate 54.

1935. aastal oli esitatud auhinnatööd 43, milledest esimese auhinna vääriliseks tunnustati 17, teise auhinna vääriliseks 12 ja kolmanda auhinna vääriliseks 3 tööd. Põletati ära 6 ümbrikku. Auhinnasaajaid oli seega siis 37.

Esitatud auhinnatööde autoriteks osutusid teaduskondade järgi tänavu järgmised üliõpilased:

pliskopp Jakob Kukk, tema elu ja töö“ märgusõnaga „Sylvester“ tunnustati teise konsistoriumi auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. **Otto Roser**.

ÕIGUSTEADUSKONNAS:

Teemale: „Tallinna omavalitsus Vene ajal kuni Vene Linnaseaduse kehtimapanemiseni“ märgusõnaga „Nemo nascitur artifex“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Väino Lang** (EÜS).

Samale teemale märgusõnaga „Libertas“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Rein Valdmaa** (korp. Revelia).

Teemale: „Agnino Thomas'e loodusõiguse õpetus“ märgusõnaga „Publitsist“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Jüri Rebane** (ÜS Liivika).

Samale teemale märgusõnaga „Vanissimus“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Ilmar Roots**.

Samale teemale märgusõnaga „Index“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Jüri Eiken** (korp. Vironia).

Samale teemale märgusõnaga „Plenus venter non studet libenter“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor **T. Lindpere**.

Teemale: „Hagi kindlustus“ märgusõnaga „Actio“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Georg Joost** (EÜS Põhjälä).

Samale teemale märgusõnaga „Cautiones“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Voldemar Öun**.

Samale teemale märgusõnaga „Hagi“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Harri Kulasalü** (korp. Sakala).

Samale teemale märgusõnaga „T. K. S. § 590“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Nikolai Bock**.

Teemale: „Kehtiv trükindusõigus“ märgusõnaga „Nemo“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Kristjan Luts**.

Samale teemale märgusõnaga „In medias res“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Raimund Paavel**.

Samale teemale märgusõnaga „Definitio non fit per negationem“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Jaani Tiivel** (korp. Rotalia).

Samale teemale märgusõnaga „Trükend“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Elmar Puudiste** (EÜS).

Samale teemale märgusõnaga „Priius kallis anne...“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Andres Raska** (EÜS).

Samale teemale märgusõnaga „Võitluses omandad õiguse“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Viktor Minneste**.

Samale teemale märgusõnaga „Reus“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Effi Jõesaar**.

Samale teemale märgusõnaga „Imprimatur“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Otto Kõresaar** (ÜS Concordia).

Samale teemale märgusõnaga „Contus proximum“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Johannes Puust** (ÜS Liivika).

Samale teemale märgusõnaga „Salus rei publicae lex supremum est“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. jur. **Siegfried Pukk**.

Samale teemale märgusõnadega „Specie mortalis“ ja „M. V.“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrikud nende märgusõnadega põletati ära.

Teemale: „Eesti paber ja tema tähtsus meie sise- ja väliskaubanduses“ märgusõnaga „Aktuaalne küsimus“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Erik Kalve** (EÜS Põhjala).

Samale teemale märgusõnaga „Puundivaba paber“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Aleksander Saunasaar**.

Teemale: „Töösoetamise instituudid Eestis“ märgusõnaga „Hädaabitöö“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Ruuben Reinvald**.

Tartu Linna poolt Jaan Tõnisson'i 60 a. sünnipäeva puhul asutatud auhinna teemale: „Eesti ühistegevuse rahvuskultuuriline tähtsus ja kultuurilised toetused kahekümnendal sajandil kuni iseseisvusaiani“ märgusõnaga „Spero sufestis“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks, määrates auhinnaks 200 krooni. Autor stud. rer. oec. **Lembit Talvet** (EÜS Põhjala).

Samale teemale märgusõnaga „Ühenduses on jõud“ tunnustati teise auhinna vääriliseks, määrates auhinnaks 75 krooni. Autor stud. rer. oec. **Vilhelm Lodi** (korp. Rotalia).

Samale teemale märgusõnaga „Kuriousum 1.“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks, määrates auhinnaks 25 krooni. Autor stud. rer. oec. **Ergav Enneveer** (EÜS Põhjala).

Ü. S. Raimla Vilistlaskogu poolt Jaan Rumma nimelise auhinna teemale: „Kaubandusliikude käitiste praegune leving Eestis võrreldes ennemaailmasõja-aegsega“ märgusõnaga „1913—1937“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks, määrates auhinnaks 50 krooni. Autor stud. rer. oec. **Randar Aunaste** (ÜS Raimla).

Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude Liidu auhinna teemale: „Tööeliste vanuserühmade kujunemine ja leving Eestis 1881—1934“ märgusõnaga „Causa materialis“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

ARSTITEADUSKONNAS:

Teemale: „Silma mootorsete erkude koostis“ märgusõnaga „n. oculomotorius“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Att Tormet** (korp. Sakala).

Teemale: „Verepildi muutustest mitmesuguste seedetrakti haiguste puhul“ märgusõnaga „Hemogramm“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Hans Jalakas** (EÜS).

Samale teemale märgusõnaga „Sangius“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Bruno Lustig**.

Teemale: „Luumurrete konservatiivse ravi tulemusist (1. Haavakliinik)“ märgusõnaga „Katkine kont“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Helmut Mikk** (EÜS).

Teemale: „Luumurrete operatiivse ravi tulemusist. (2. Haavakliinik)“ märgusõnaga „Osteosüntees“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Juhan Braun** (EÜS).

Teemale: „Dermatomükoosid Tartu algkoolide lastel“ märgusõnaga „Dermatomükoosid“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Heiti Paldrok** (korp. Fr. Estica).

Teemale: „Kui palju lapsi on tuberkuloosist nakatunud. Uurimus Lastekliiniku 10 viimase aasta materjali alusel“ märgusõnaga „Kontaktinfektsioon“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Nigul Kurvve** (EÜS).

Teemale: „Vitamiin C eritam. inimesel kohalikes toitlusoludes“ märgusõnaga „Kibuvits“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Eduard Tootson** (EÜS).

Teemale: „Uurimus meevõltsimiste avastamisviiside kohta“ märgusõnaga „Mesinik“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Theodor Koppel**.

Teemale: „Säsi arengust vastsündinute juustes ja selle forensiline tähtsus (mikroskoopiline uurimus)“

*H. Mikk.**P. Kutti.**A. Puns.**L. Yllö.**B. Lustig.**E. Kalve.**E. Tootson.**A. Liebmann.**A. Ehrlich.**A. Jüris.**H. Pihl.**K. Rupsky.**P. Palmeos.**V. Kübar.**J. Orula.**V. Konsa.**O. Roser.**L. Haas-Tuulse.**E. Ots.**L. Talvet.*

J. Roots.

J. Rebane.

H. Jalakas.

J. Braun.

V. õun.

A. Viljari.

F. Sauks.

R. Aunaste.

G. Joost.

A. Raska.

H. Paldrok.

T. Koppel.

K. Luts.

R. Laube.

J. Elken.

E. Jürgens.

A. Tormet.

A. Rivis.

R. Paavel.

V. Lang.

M. Kuldkepp.

N. Kurdve.

A. Saunasaar.

V. Lodi.

V. Minneste.

E. Rimmel.

E. Möls.

A. Kask.

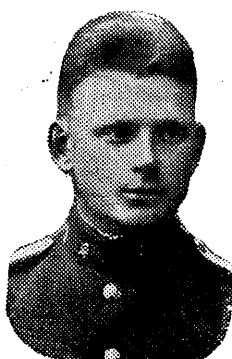
E. Heint.

A. Kaal.

E. Puudiste.

J. Tiivel.

E. Saag.

märgusõnaga „Nr. 13“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. **Rein Laube** (korp. Fr. Estica).

Teemale: „Möötanalüütiliste naatriumtioosulfadi- lahuste valmistamisest ja püsivusest“ märgusõnaga „Tiomikroob“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. pharm. **Albert Ehrlich** (korp. Fr. Livienensis).

Teemale: „Infra-punase fotograafia rakendamine farmakognoosias“ märgusõnaga „Experimentia est optima rerum magistra“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. pharm. **Eduard Heint** (korp. Fr. Livienensis).

Rohuteadlaste Koja poolt esitatud auhinna töö tee-

male: „Eesti Farmakopöa vedelektstraktidest ja vis-koossusest“ märgusõnaga „Remedium radicale“ tunnustati Rohuteadlaste Koja poolt määratud auhinna Kr. 250.— vääriliseks. Autor stud. pharm. **Endel Ots**, (korp. Fr. Livienensis).

FILOSOOFIATEADUSKONNAS:

Töö teemale: „Esimese silbi vokaalid läänemere- soome (eesti-soome) ja ungari keeltes“ märgusõnaga „Quot homines, tot sententiae“ tunnustati Peeter Põllu nimelise auhinna vääriliseks. Autor stud. phil. **Paula Palmeos** (korp. Filiae Patriae).

Teemale: „Prantsuse välispoliitika 1912—1914 (2. Maroko kriisi lõpust kuni Maailmasõja puhkemiseni“ märgusõnaga „Poincare“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Teemale: „Emergent Evolution-teooria C. Lloyd Morgan'i ja S. Alexander'i filosoofias“ märgusõnaga „Ignoramus et ignorubimus“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. phil. **Alma Kaal**.

Samale teemale märgusõnaga „Kirvetöö“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. phil. **Viktor Konsa**.

Teemale: „Eksperimentaalne uurimus eelkooliealiste laste musikaalsusest“ märgusõnaga „Kakofon“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. phil. **Liidia Haas-Tuulse**, (ENÜS).

Juuditeaduse seminari poolt ülesseatud teemale: „Ajaloolised ja kultuurilised eeldused juudi koguduste tekkimiseks ja arenemiseks Eestis“ märgusõnaga „Nr. 613“ tunnustati Juuditeaduste seminari auhinna (Kr. 100) vääriliseks. Autor stud. phil. **Abe Liebman** (korp. Limuvia).

MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKONNAS:

Teemale: „Uusimaid meetodeid differentiaalvõrrandite numbriliseks ja graafiliseks integreerimiseks“ märgusõnaga „Mistral“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Teemale: „Kaste tekkimine seoses meteoroloogiliste elementidega ja maapinna erinevate omadustega“ märgusõnaga „Kaste“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. math. **Kaarel Miljaste** (EÜS).

Teemale: „Tartu Botaanika-aias kasvavate ananiseliste (Bromeliaceae) anatoomia“ märgusõnaga „Bromelialised“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor **Juhan Orula**.

Teemale: „Mõne raba-biotsünoosi selgrootute analüüs“ märgusõnaga „Homo rhodesiensis“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. nat. **Arnold Jüris** (ÜS Liivika).

Teemale: „Ühe Eesti regionaalse ehk stratigraafilise ühiku kirjeldus (stratigraafia, petrograafia, paleontoloogia)“ pealkirjaga „Kose kihelkonna geoloogia“ ja märgusõnaga „Oos“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. rer. nat. **Evald Mõls**.

LOOMAARSTITEADUSKONNAS:

Teemale: „Üksikute toimingute järjekord lüpsmilisel, silmas pidades piima puhtust. (Eksperimentaalne uurimus)“ märgusõnaga „Streptococcus“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Teemale: „Uurida tapetud veiste trahheaal- ja bronhiaal-lima Mycobacterium tuberculosis'e ja teiste happesündivate bakterite suhtes“ märgusõnaga „Mycobacterium avium“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. vet. **Eduard Kemmel**.

Teemale: „Mao limaskesta reljeef mõnel kodumeetajaist“ märgusõnaga „Mikroreljeef“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. med. vet. **Aleksander Kask** (korp. Rotalia).

PÖLLUMAJANDUSTEADUSKONNAS:

Teemale: „Veiste piimajõudluse pärivuse uurimise meetodikast ja selle rakendamisest Eesti karjaaretustöös“ märgusõnaga „Moraalne võit“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Arnold Puns** (korp. Rotalia).

Teemale: „Ostuväetiste tarvitamise tasuvusest Eesti põllumajanduses kolme viimase aasta jooksul“ märgusõnaga „Tartu vaim“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Peeter Kutti** (ÜS Liivika).

Teemale: „Meie puuvilja-aianduse arenemisest Eesti iseseisvuse ajal“ märgusõnaga „Delicious“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Karl Luud** (EÜS Põhjala).

Teemale: „Eesti sookultuurides esinevaid umbrohte“ märgusõnaga „Filipendula“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Leonid Yllö** (ÜS Liivika).

Samale teemale märgusõnaga „Campanula rotundifolia“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Viktor Kübar**.

Samale teemale märgusõnaga „Uudismaa“ tunnustati kolmanda auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Leo Kents**.

Teemale: „Eesti talu otstarbekohane lindla“ märgusõnaga „Optimist“ tunnustati teise auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Arnu Ravis** (ÜS Liivika).

M. Vühner'i kapitali arvel ülesseatud auhinnatöö teemale: „Talundite otstarbekohane varustamine vee-ga“ märgusõnaga „Unus multorum“ tunnustati M. Vühneri kapitali 3. liigi teise auhinna vääriliseks. Autor stud. agr. **Elmar Jürgens** (ÜS Liivika).

Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse poolt ülesseatud auhinnatöö teemale: „Lambakasvatuse areng Eestis 19. sajandi algusest praeguse ajani“ märgusõnaga „Ehk siiski“ tunnustati Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse poolt määratud auhinna viiesaja (500) krooni vääriliseks. Autor stud. rer. oec. **Felix Sauks** (korp. Vironia).

Samale teemale märgusõnaga „Merino“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Ühisus „Eesti Eksporttapamajade“ poolt ülesseatud auhinnatöö teemale: „Seakasvatuse arenemisvõimalused meie põllumajanduses“ märgusõnaga „Peekon 1.“ ei ole auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

Auhinnatööde teemad 1938. aastaks

USUTEADUSKONNAS:

Vana Testamendi usuteaduse alalt: *Sacharja 12—14 ajalooline taust ja tekkimisaeg*. Ajaloolise usu teaduse alalt: a) *Ühise elu vendade töö ja tähendus keskajal*. b) *Prohvet Maltsvet, tema isik, vaated, tähendus ja tegevus, eeskätt allikalise materjali alusel*. Võrdleva usunditeaduse alalt: *Madude osa soome-ugri usundeis*. Jutlus: *Jutlus teksti üle: Rooma 7, 15—25 ühes eksegeetilis-homileetiliselt põhjendatud dispositiooniga*.

ÕIGUSTEADUSKONNAS:

Rooma õiguse ajaloo alalt: *Asjade tähtsamaid liigitusi rooma õiguse arengloos (res Mancipi — res nec Mancipi; res mobiles — res immobiles)*. Kriminaalõiguse alalt: *Teotamise kehtivus Kriminaalseadustikus (KrS-s)*. Finantsõiguse alalt: *Maksu kindlaksmääramine (tuvastamine) Maksustamiskorralduse Seaduse (MKS) järgi*. Rahvusvahelise õiguse alalt: *Riigivõimu interventsiooni probleem rahvamajanduspoliitikas (20. sajandil)*. Käitismajandusteaduse alalt: *Ühe Eesti suur- või kesktööstuskäitise käitismajandusteaduslik analüüs*. Raamatupidamise alalt: *Raamatupidamise ühtlustamine*. Eesti majandusajaloo alalt: *Eesti ja Läti linnade rahvastik 19. sajandi teisel poolel rahvuselt, kutselt ja vanuserühmadelt*. Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu auhinnatöö teema (välja kuulutatud 1. dets. 1936, esitamise tähtaeg 1. okt. 1938). Majanduspoliitika alalt: *Metsamajandus ja metsapoliitika iseseisvas Eestis*. Auhinnaks määratud 300 krooni.

Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi auhinnatöö teema (välja kuulutatud 1. dets. 1936. Töö esitamise tähtaeg 1. okt. 1938).

Ühistegevuse alalt: *Piimaühisuste kulud meil ja mujal*.

Kirjastus o.-ü. „Loodus“ poolt ülesseatud auhinnatöö teema: *Tartu raamatu kirjastamise, levitamise ja kauplemise keskusena Eesti iseseisvuse ajal (Ajaloolis-majanduslik uurimine)*. Auhinnaks on määratud 150 krooni.

Tartu Linna poolt Jaan Tõnisson'i 60 a. sünnipäeva puhul asutatud auhinnatöö teema riigiõiguse alalt: *Demokratismi põhimõte Eesti Vabariigi põhiseadustes*.

Fenno-Ugria Hõimubüroo poolt asutatud auhinnatöö teema: *Hõimuriikide — Eesti, Soome ja Ungari — kodanikkude õiguste vastastikune ühtlustamine siseriiklikult*. (Auhindadeks on määratud: 1 auhind Kr. 250.—, 2. auh. Kr. 150.—).

Ü. S. Raimla Vilistlaskogu poolt Jaan Rumma nimelise auhinnatöö teema riigiõiguse alalt: *Riigivabane ja Vabariigi Presidendi instituut Eesti konstitutsioonilises õiguses*. Auhinnaks on määratud 150 krooni.

Prof. N. Kõstner'i poolt annetatud auhinnale teema: *Eesti krooni devalvatsioon (teistkordselt)*. Auhinnaks on määratud 300 kr.

ARSTITEADUSKONNAS:

Anatoomia alalt: *Sõrmejoonestiku näidiste jaetus eestlastel*. Histoloogia alalt: *Lihaskoe tekkimine amnionis*. Patoloogilise anatoomia alalt: *Vaegtoitumuse ja avitaminoosi põhjustatud luu- ja hambamuutuste taastuvus (eksperimentaalne uurimus)*. Bakterioloogia alalt: *Välvilvesinikkäärimisest ja selle põhjustajaist Eesti ravimudades*. Sisehaiguste alalt: *Südame kahinate edasiandmisest selga ja perifeersetele arteritele ja selle diagnostilisest tähtsusest (kliiniline uurimus, (1. Sisehaiguste kliinik)*. Askorbiinhappe eristamisest türeotoksikooside puhul. Närvihäiguste alalt: *Sella turcica ehituse muutused (Närvikliiniku materjali põhjal)*. Nahkapillaaride resistentsusest närvikava perifeersetele haiguste korral. Psühhiaatria alalt: *Paralüüsi ravimise resultaadid Vaimuhaiguste kliiniku andmete järgi*. Kõrva-nina-kurguhaiguste alalt: *Hääl- ja kõnelushäirete erivormide esinevus Tartu kooliealistel lastel*. Farmakognosia alalt: *Droogide väärtuse määramine kromatograafilise adsorptsioonianaalüüsi abil*. Rakendusfarmaatsia alalt: *Heksamiini lahuste valmistamisest ja steriilimisest*. Kehalise kasvatus alalt: *Jalg- ja käsipallimängude arenemised Eestis*. Korp. Harjola Vilistlaskogu poolt esitatud auhinnatöö teema: *Uurimus rahvalikkudest ravimiviisidest ühes Eesti kihelkonnas*. Auhinnaks on määratud 100 krooni. Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude liidu poolt esitatud auhinnatöö teema: *Haigeilt ja batsillikandjailt isoleeritud corynebacterium diphtheriae tüüpide ja virulentsuse määramine*. Auhinnaks on määratud 200 krooni.

Rohuteadlaste koja poolt esitatud auhinnatöö teema: *Müügilolevate eeterlike õlide väärtusest vastavalt Eesti farmakopöale*. Auhinnaks on määratud 250 krooni.

Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu poolt esitatud auhinnatöö teema: *Kasvajad naistehaiguste osana Eestis*. Auhinnaks on määratud 200 krooni. Töö esitamistähtaeg 1. nov. 1939.

Tuberkuloosi Vastu Võitlemise Sihtasutise poolt esitatud auhinnatöö teema: *Uurida tuberkuloosi nakkumise levimist lahtise tiisikushaigega kokkupuutuvate*

0—15 aasta vanuste laste juures ühes sotsiaalhügieenilise olukorra kirjeldusega. Auhinnaks on määratud 150 krooni.

FILOSOOFIATEADUSKONNAS:

Eesti keele alalt: *Esimese piiblitõlke keel. Vabadus ja kord keeles.*

Kunstiajaloo alalt: *Keskaegne ehituskunst Eestis ja tsistertslaste mungaordu.*

Inglise filoloogia alalt: *Inglise kirjand. osa Eesti kirjanduses, algusest vähemalt kuni 1905. a. Töö võib olla esitatud kas inglise või eesti keeles.*

Üldajaloo alalt: *Entente-riikide vahelised suhted aastail enne Maaailmasõda (alates 2. Maroko kriisist).*

Eesti ja naabermaade ajaloo alalt: *Mingi Eesti kihelkonna ajalugu Suure Põhjasõjani.*

Filosoofia alalt (dots. A. Koort): *Materiaalse väärtuseetika eelduste ülevaatlik analüüs.*

Filosoofia ja pedagoogika alalt: (prof. K. Ramul): *Filosoofiliste ainete õpetamine Eesti koolis (ajalooline ülevaade, hinnang, soovid tuleviku kohta).*

Juuditeaduste Seminari auhind (100 krooni): *Juudite elukutsete ajalugu Eestis, lähtudes majanduslikest põhjustest ja ideaalsetest alustest.*

Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu poolt esitatud auhinna töö teema: *Mingi valla ajalugu.* Auhinnaks on määratud 150 krooni.

MATEMAATIKA-LODUSTEADUSKONNAS:

Matemaatika analüüsi alalt: *Ahelmurdarendustest.*
Rakendusmatemaatika alalt: *Caplõgini meetod diferentsiaalvõrrandite integreerimiseks teoreetilises põhjenduses ja praktilises rakenduses.*

Astronoomia alalt: *Interstellarne meedium ja selle uurimine.*

Teoreetilise ja tehnilise füüsika alalt: *X-kiirtega määratud struktuuride süstemaatika mõningate binaarsete sulandite rühmade puhul.*

Anorgaanilise keemia alalt: *Eesti savide kolloidkeemilisi omadusi.*

Taimemorfoloogia ja -süstemaatika alalt: *Mõne Eesti maakonna turbasammalde (Sphangaceae) floora.*

Selgroogsete zooloogia alalt: *Kahe kodumaise süsteemis lähedase selgroogse anatoomia ja bioloogia võrdlus.*

Geograafia alalt: *Põhja-Harjumaa (Tallinnamaa) maa-asulastik.*

LOOMAARSTITEADUSKONNAS:

Histoloogia ja embrüoloogia alalt: *Mao-soolekannali pinnareljeefi arenemine veise või lamba loodetel.* Töö esitamistähtaev 1. nov. 1939.

Patoloogilise anatoomia ja parasitoloogia alalt: *Solkmete esinemisest Tartu eksporttappamajas tapetatel sigadel.*

Piimahügieeni alalt: *Missugune kasvatamiskestvus ja temperatuur ning söötme koostis asutuvad tulemusrikkamaiks ja sobivamaiks bakterite arvu määramisel piimas.*

Hobusekasvatuse ja eksterjöõri alalt: *Jõudlus selektsiooni alusena hobuste aretuses.*

Eripatoloogia ja teraapia alalt: *Ravikatseid Epherdralin'iga hobustel (Kliiniline uurimus).*

Eribakterioloogia ja seroloogia alalt: *Temperatuuri mõju aglutinatsiooni käigule.*

PÕLLUMAJANDUSTEADUSKONNAS:

Metsakasvatuse alalt: *Loomulik ja kunstlik metsasauendus ja selle tulemused N. Metskonnas.*

Metsakasvatuse alalt: *Meie kastilaua tööstus.*

Põllumajanduslike riistade ja masinate alalt: *Saaremaa vikat.*

Taimehaiguste alalt: *Tüvemädanikkude kahjustusi mõnest metskonnast.*

Väikeloomakasvatuse alalt: *Meie peekoni kvaliteet ja selle parandamise võimalused.*

Piimanduse alalt: *Piimakarja puhastamine mõne linna või piimatalitise piimaga varustamise piirkonna talundeis.*

Agraarökonoomia alalt: *Eesti põllumajanduse tasuvuse muutuvus 1932—1936 (incl.) ja selle muutuvuse põhjus.*

M. Vühneri kapitali arvel ülesseatud auhinna töö teema: *2. liigi auhinna töö teema: Tähtsamate põldtaimede kasvatamise areng Eestis, alates 18. sajandist Töö esitamistähtaev 1. okt. 1939. 2. liigi auhinna töö teema (välja kuulutatud 1. dets. 1936, töö esitamistähtaev 1. okt. 1938): Juustutööstuse areng Eestis ja tuleviku väljavaated. 3. liigi auhinna töö teema: Põlluviljade saakide tõus maaparandustööde mõjul. Töö esitamistähtaev 1. okt. 1938.*

Ühing „Eesti Lihaekspordi“ poolt esitatud auhinna töö teema: *Meie seakasvatuse praegune seisukord ja tema arenemisvõimalused põllumajanduses.* Auhinnaks on määratud 500 krooni. Töö esitamistähtaev 1. okt. 1939.

Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu poolt ülesseatud auhinna töö teema: *Eesti põllumajanduse mehhaniseerimise võimalusi.* Auhinnaks on määratud 150 krooni.

KIRJANDUSLAUD

„EESTI KIRJANDUSE SELTSI“ kirjastusel on jõuluks ilmunud R. Indreko, Eesti ürgaeg, (Elav teadus nr. 69). Pilte Eestist 7—9000 aasta eest.

William Shakespeare, Sonette. Suveöö unenägu. Othello. Tõlkinud Ants Oras (Maailmakirjandus nr. 4).

E. Muuk, — Väike õigekeelsus sõnaraamat, 6 trükk.

A. Palm, Villem Reiman. Suurmeeste elulood nr. 40), 180 lk., piltidega. Hind 1 kr. 50 s.

Joh. Köpp, Laiuse kihelkonna ajalugu, umb. 720 lk., hulga kriit-tahvli piltidega. Hind 8 kr. 50 s.

Rektor prof. J. Köpu, endise Laiuse õpetaja teos käsitab tolle, ühe meie suurema kihelkonna sündmusriikast minevikku. Käsikirja luge-nud ajaloolased peavad seda metoo-diliselt küpseks ja põhjalikuks raamatuks.

E. Enno, Valitud värsid. Koostanud B. Kangro. Illustreeritud A. Laigo originaal-puugravüüridega. Umbes 270 lk. Hind 3 kr. 75 s.

Siia on kogutud väärtuslikem ja kunstiküpssem osa Ernst Enno luule-loomingust.

N. Gogol, Surnud hinged. Tõlkinud Albert Kivikas (Maailmakirjandus nr. 5) 324 lk. Hind 4 kr.

A. Ašpel, Voltaire (Suurmeeste elulood nr. 41). Hind 1 kr. 50 s.

Voltaire'i tuntakse nii kirjani-kuna, kui mõtlejana, kelle mõju on olnud pööretsünnitav.

Dr. V. Stekel, Kirjad emale I (Elav Teadus nr. 70). Hind 1 kr.

See väga elavalt kirjutatud raamat käsitab väikelapse kodust kasvatusust. Seetõttu ta pole huvitav ainult emadele, vaid ka isadele.

F. Wittlich, Käekiri ja iseloom (Elav Teadus nr. 71). Hind 1 kr.

Wittlich on on tuntud ekspert grafoloogias, ta raamat varustatuna paljude näidete ning selgitustega annab ülevaate sellest alast. Lisaks peatükk dokumentide võltsimisest ja selle avastamisest.

„LOODUSE“ kirjastusel ilmub, Kuldraamat VI sari. Sisaldab 13 raamatut. Algupärasteist autoreist esineb ses sarjas J. Truupõld ja meie tuntumaid lastekirjanikke — Parijõgi. Peale selle on esitatud hulk tõlkeid parimaill noorookirjanikeilt. Kuldne kodu, 15 raamatut väikelastele. Lehekülgede arv kõigub 8—20. Hind 35—70 s. Teine sari 9 kr. 75 s.

Väike Entsüklopeedia I vihik. Üldine kunstiajalugu II vihik. Hulga piltidega.

Üldist kunstiajalugu käsitava teose asemel oli meie kirjanduses senini täiesti tühi koht. Hiljuti ilmunud I vihik mag. A. Vaga poolt koostatavast üldisest kunstiajaloo-st sai elava vastuvõtu osaliseks, mis tõestab ta vajalikkust ja väärtust.

Nobeli laureaate III sarja kolmas kolmik.)

V. v. Heidenstam, Karl XII. H. Sienkiewicz, Tule ja mõõgaga II.

H. Pouttoppidan, Surnute riik II.

EESTI KIRJASTUSE KOOPERATIIVI kirjastusel ilmub hulk algupärasteid.

Adolf Hint, Kuldne värv. Romaan. Hind 5 kr., kaas A. Kollomilt.

See on omapäraselt ülesehitatud ja huvitava käsitusviisiga romaan naise ja mehe vahekorra-st.

Richard Janno, Kaks ja üksainus. Romaan. Hind 2 kr. 75 s.

See on lugu kolmest noorest, kes tõeliselt noored.

Marta Sillaots, Viiskümmend. Biograafiline visand, kaas J. Järvelt. Hind 2 kr. 50 s.

50-ne aastase naise tagasivaade oma töökale elule.

Rudolf Sirge, Luhtunud lennud. Jutud. Kaas A. Kollomilt. Hind 2 kr. 75 s.

Gustav Suits, Kogutud luuletused (sisaldab vanu ja ka täiesti uusi värsitooteid). Kaas ja illust-ratsioonid A. Johanilt. Hind 5 kr. 75 s.

H. C. Andersen, Muinasjutte. Karin Lutsu illustatsioonid, kaas A. Kollomilt. Hind 3 kr. 50 s.

Vennad Grimm, Muinasjutte. Hind 3 kr. 75 s.

V. Hauff, Muinasjutte. Hind 3 kr. 50 s.

„Noor-Eesti“ kirjastus on jõululauale saatnud rea väärtuslikke raamatuid meie vanadelt kui ka noortelt sulameestelt. Vanade tuntud kirjandusveteraanide seisab seekord esikohal Mait Metsanurga nimi, kes oma 351 lk. romaanis „Kutsutud ja seatud“ lahendab tänapäeva kiriku ja usu küsimusi, mille vahekorrad tänapäeva mehaneiseeritud eluga on läinud eriti teravaks ja annavad kõne- ja mõtlemisainet igale tänapäeva inimesele. Erilisi dissonantse nii enese kui ka ennast ümbritsevate inimeste hinges hakkab aga selles romaanis hoolikalt jälgima kirikuõpetaja, kelle Mait Metsanurk on seadnud omas raamatus keskohta. Mait Metsanurga raamat on algusest lõpuni huvitav dokument usu vastuolust meie tänapäeva mentaliteediga, ja paraku küll, ka mõistusega, mis ei lepi enam tühjade fraasidega tunnete nii kõikuvale ja kergesti vibreerivale pinnale, seda enam, et meie aeg on jõudnud sinnamaale, et ka tunded on distsiplineeritud ja ei voola enam nii kergesti üle kallaste.

— Mait Metsanurga romaaniga võiks oma väärtuselt kõrvutada ka A. Jakobsoni „Vaikne õhtu“. Usu, sõja, eriti rahvuse

probleemid seisavad ses raamatus esikohal. Väikelinna tõusikharitlaste, kes ikka veel läbi immutatud kadaklusega, elu kujutatakse meile realistlik-naturalistlikult.

— Tähelepanu väärib ka Fr. Tuglase „Väike Illimar“ I järg „Väike Illimar“ II. Teiste jõululauale ilmunud romaanide seas erineb ta oma vaikse, õrna meloodiaga. Nagu teada, on siin peaosaliseks väike poisikene, kelle esimesi eluaastaid kirjeldab Fr. Tuglas vaikselt, resigneeritud pilgu ja erilise südamesoojusega. „Väike Illimar“ II on teosena tervik, mille lugemist ei sega sugugi esimese osa mittetundmine. Raamat ilmub Laigo illustratsioonidega.

Järgmisena võiks mainida A. Gailiti „Leegitsev süda“. See on armastusromaan. Ühenduses armastusprobleemiga on siin käsitusel sotsiaalsed vahekorrad. On näidatud, kui barbaarseks võib inimest muuta enese isiku suuruse ja jõu teadvuse ammutamine rikkusest ja milliseid kannatusi võib üle elada vaene, põlatud tütarlaps, jäädes hingeliselt puhtaks ja jõudes läbi kannatuste lähemale neile väärtustele, mis inimest inimeseks teevad.

— A. Mälk on seekord jõululauale saatnud 2 romaani. „Taevalge palge all“ ja „Avatud vä-

rav“. Esimeses kujutab ta rannarahva elu, mida ta, teadagi, oskab teha erilise soojusega. Küll ei küüni raamat „Õitsva mere“ tasemeni, ometi on ta huvitav ja mõnuga loetav. Teine raamat „Avatud värav“ on „lugu minevikust“, nagu autor teda ise tituleerinud. Tegevus sünnib orja-aja taustal Saaremaal.

— R. Roht oma uues romaanis „Ummik tänav“ on meid jälle viinud väikeste, igapäevaste inimeste ellu. Raamat on sama loetav, nagu kõik Rohu teosed, võib-olla kaasa-kiskuvamgi oma aine uuduse tõttu.

— K. A. Hindreylt on ilmunud „Sündmusteta suvi“. Peategelaseks on algav kirjanik, kes kirjeldab tema silmade all mööduvat elu huumori ja sarkasmiga.

— J. Kärnerilt on ilmunud esseede ja artiklite kogu „Lehed tuulde“.

E. Kippelilt „Kui Raudpeatuli“ II, A. Antsonilt on ilmunud romaan „Kirg“. See on analüütiline armastusromaan, kirjutatud ladusalt ja rahvapäraselt.

A. Saarnalt on ilmunud „Linnellinguis“, romaan noorest, haritud proletaarlasest.

Mart Raualt romaan „Turg“ (huumorimeelega kirjutatud raamat). A. Hintilt psühholoogiline romaan „Kuldne värav“.

— Oskar Luts saadab jõululauale „Mälestused“ IX, kus ta 1914. a. peale edasi jutustab oma mälestusi, muidugi Lutsule iseloomuliku ladususega.

— J. Sütistelt on ilmunud luuletuskogu „Ringkäik“ (rännu ja matka luule), Barbaruselt luuletuskogu „Kalad kuival“ — Vahtra illustratsioonidega.

H. Visnapuult „Saatana vari“ — romaan värssides.

Grünthal-Ridala „Laulud ja kauged rannad“ on ilmunud II trüki, Vahtra illustratsioonidega.

Peale eelmainitute ilmub jõululauale ka rida laste ja noorsoo jutte. Esimesena võiks mainida juba lastele tuntud Marta Sillaotsa „Trips, Traps, Trulli“ järgi „Trips, Traps, Trull Haapsalus“. See on lugu kolmest väikesest seikluslustilisest poisist, kelle igapäevast elu autor oskab jälgida läbi laste prilli.

— Siis J. Ollik-Andevei: „Nõiutud loss“ — Ott Kangilaski illustratsioonidega. — See on lugu päkapiku kuninga tütrest, — printsess Öie-liiliast.

— Vahtralt on ilmunud noorsoojutt „Ohvrikivi“, ja Jaigilt rida lastejutte „Pajupil“ Natalie Mei illustratsioonidega.

Torm

Toivo Rinnat

Ma tulles toon — räägitaks — kadu...
kuid kaduv on niigi maailm.
Ei tugevat murra torm, sadu;
ma nõrkade vastu vaid julm!

Ma lennutun lainete harjul
ja tormide kodumaal.
Koos minuga tõttavad varjud
ja põlatud jumalad!

Ma kihutan mässaval merel,
kus lainete kütkes on laev,
Joon julgetel südamevere, —
on võimas mu lõputu raev!

Ma tuuseldan öödel, mil tüme
lahingväljul, kus valitseb sürm.
Mu paitustest paletel jume
tuleb nendel, kes varsti sääli põrm!

Ma vihkan neid kõiki, kes rahul,
kes roomavad mugavusteid,
Kes kardavad tormikaid vooge,
kevadmurrangu jõulisi teid!

Salme Sinimets

95 aastat tagasi

Franz Liszt Tartus

FRANZ LISZT on suurimaid ja populaarsemaid ungarlasi. Ungarlikult rahutu ja liikuv, samas ka hoogne ja pidulik oli kogu ta elukäik.

Ta sündis 22. oktoobril 1811. aastal Doborjanis, Ungaris vürst Esterhazy mõisavalitseja pojana. Juba lapsena avaldas ta väljapaistvaid muusikalisi võimeid, 9-aastaselt annab ta Oedenburgis oma esimese kontserdi ning 10-aastaselt pääseb ta stipendiumiga Viini. Siin on ta Czerny ja Salieri õpilane. 1823. aastal, 12-aastaselt läheb ta Pariisi konservatooriumi. Pariisis annab ta ka kontserdi selleaegse Orleans'i hertsogi, päraastise kuninga, ees. Ning Pariisist järgnevad kontsertreisid Euroopasse. Järgmisel aastal on ta Inglismaal, siis Saksas jne. See on suurte elamuste ajastu. Ta kohtab Paganini't, Berlioz'd ja teisi. Samadelt aastatelt on ka ta esimene suur armastus krahvinna D'Agoilt vastu.

Kodumaal, millega tal püsib küll kogu aeg tihe kontakt, annab ta oma esimese kontserdi 1840. aastal. 1839.—1847. a. oli Liszt'i kuulsus haripunktil. Kogu Euroopa aplodeeris talle ja iga uus kontsert oli uueks triumfiks. Vene keiserliku hoovi kutsel külastas ta 1842. aastal ka Peterburi. Berliini-Peterburi matk läks läbi Baltikumi ja Liszt mängis Tilsitis, Miitavis, Rilas ja Tartus.

JALGIDES selleaegsete Rigasche Zeitung'i ja Dörptsche Zeitung'i numbreid, saame kujuka pildi suure ungarlase võidukast teekonnast.

Berliinis oli Liszt peatunud kaks kuud, andes selle aja jooksul 18 kontserti. Dörptsche Zeitung nr. 14, 17. veebruaril 1842, teatab Schwabi „Merkur'i“ järgi:

„Liszt'i kontserdid on siin esile kutsunud säärast vaimustust, millist pole nähtud veel kunagi varem; isegi mitte vanal heal ajal, kui Henriette Sonntag või Paganini Berliinis inimestes suurimat huvi äratasid.“

Lehe teadete järgi on üliõpilased viinud Liszt'i kontserdilt koju ja „Blüte der Nation“ on rakendunud isegi ta tõlla ette.

Rigasche Zeitung nr. 42, 26. veebr. 1842 teatab Berliini sõnumite all: „Eile kell 2 peale lõunat lahkus meist Franz Liszt, suurim kunstnik, kes on võitnud pikema aja jooksul siin kogu meie pealinna tähelepanu

ja lõpuks pühitses triumfi, nagu seda senini pole saavutanud veel ükski kunstnik.“

Liszt alustas pikka teekonda Peterburi. Kroonika teadete järgi andis ta ärasõidu päeva hommikul viimase kontserdi kehvemate üliõpilaste abistamiseks „Hotel de Russie“ saalis. Sellega võitis ta kogu akadeemilise noorsoo sümpaatiat. Üliõpilaste deputatsioon lahkujale oli arvukas. Kõlas mürisev „elagu“, ja rahvamass ning daamid hotelli akendel lehvitasid taskurätte.

Suurte ovatsioonidega ja orkestri helide saatel saadeti kunstnik kuuehobuse tõlda. Siin võtsid kaks paljastatud peadega üliõpilast ta endi vahele, kuna kolm meest asusid ta selja taha.

Nii sõideti vastu umbes 100 sõidukist koosnevale saatjaskonnale, kes olid rivistunud „Unter der Linden'il“. Siit sõideti Lossisillani, üle Lossiplatsi, läbi Kuninga tänava Frankfurti väravast välja. Kõige ees ratsutas üks üliõpilane kui rongi juht, siis tulid hulk politseinikke, kes rongile rahva hulgas teed tegid; siis muusikakoori vanker ja lõpuks Liszt'i tõld, mida ümbritsesid ratsanikud-üliõpilased piduriietuses. Hulk postiljone puhus lõbusalt sarve. Kohal oli umbes 120 postihobust. Nii sõideti Friedrichsfeld'i, kus parun von Treskov oli korraldanud lahkujale kunstnikule ja saatjatele üliõpilastele piduliku dinee.

Dörpt. Zeitung nr. 22 toob 17. märtsil teate, et osa Berliini lehti on pahased, miks Liszt'i ei valitud Berliini ülikooli audoktoriks. Üliõpilaste poolt olevat vastav ettepanek tehtud, kuid filosoofia teaduskonna professorid leidsid selle olevat sobimatu.

Friedrichsfeldist siirdus Liszt Münchenbergi, kus ta esines kontserdiga heategevaks otstarbeks. Sealt saadetakse teda matkal Elbing'i ja edasi Königsberg'i, kus ta andis kaks kontserti. Königsbergis on Dörptsche Zeitung'i nr. 25, 27. märtsist 1842, teadete järgi vaimustus olnud nii suur, et üks sealne leht palub: „Nicht zu vergessen, dass in unserem Stadt die Kritik der reinen Vernunft geschrieben sei.“

Kunstnikule antakse suur loorberpärj ja punane üliõpilastekkel. Ning mida Berliini professorid pidasid veel sobimatuks, sellele ei suuda Königsbergi teadlased enam vastu panna: Königsbergi Ülikooli filosoofiateaduskond valib Liszt'i muusika audoktoriks. Professorite Jacob'i, Rosenkranz'i ja Dulk'i poolt antakse

talle vastav diplom. Ülikooli poolt, milline alles Kant'ist alates aastaid loeb, oli see tolle aja kohta erakorraline ja tõelist lugupidamist osutav esinemine. Sellele on Liszt vastanud, et ta seda tunnustust peab tähtsamaks oma elus.

Dörptsche Zeitung nr. 27, 3. aprillist 1842, toob ära kirja Liszt'i poolt Königsbergi ülikoolile saadetud tänukirjast, kus kunstnik lubab oma doktori au ka doktori vääriliselt kanda.

ÜLDIST MEELEOLU kajastab teatud määral ka Elbingi lehe Königsbergi kirjasaatja huumoriküflane ja kahjurõõmus teade danziglaste pahameelest, kuna Liszt Danzigis ei esinenud.

Danzigist tulnud reisiõud on jutustanud: Kaduse ja pahameele tõttu, et Liszt nende juures ei mänginud, olevat üle öö kõik kollaseks muutunud, alates börsil müüdavast valgest nisust kuni kuulsa rohelise väravani. Saapapuhastajad küüriwad palehigis, kuid asjata — ükski saabas ei lähe mustaks. Kõik on ja jääb kollaseks.

Königsbergist viib matk edasi Tilsiti, siis Miitavi, kus ta esineb linna teatris määratu eduga 16. märtsil.

Rigasche Zeitung nr. 31, 14. märtsil 1842, toob Miitavist F. von Rutenbergi kirjutise: „Liszt kommt nach Mitau!“ Tähelepanemata kontserdi vägagi kõrgeid hindu, tormasid kõik Miitavi elanikud teatrisse Liszti kuulama ja suur hoone oli tulvil.

Kirjeldatakse pikemalt Liszt'i mängu, mis pole ainult tehniliselt täiuslik, vaid ka nooruslik ja geniaalne. Selle kirjutise järgi on võimalik mõnevõrra rekonstrueerida Liszt'i kontserdi kava, millest Riia ja Tartu kontsertide puhul ei kõnele asjaomased lehed kahjuks üldse.

Von Rutenbergi kirjutise järgi otsustades võisid kavas olla „Wilhelm Tell“ uvertiür, millest Rutenberg kirjutab: „Usume kuulvat üle Alpi orgude veerevat piksemürinat, šveitsi karjasemängude harmoonilisi laule või õnnelike vabade maainimeste juubeldamist.“

Fantaasias „Robert Kuradist“ kuuleb autor maast irdunud vaimude põrgulist rõõmu ja Schuberti „Metsahaldjas“ manab silmade ette elavad pildid. Kromaatilise galopp, selle õhtu non plus ultra, on tajutav kui julgetahteline satiir tantsijate maailmast. „Liszt mängib nii, nagu „Adelaide“ ja „Metsahaldja“ loojad Beethoven ja Goethe need on loonud.“ Kirjutise järgi võib otsustada, et Liszt on Miitavis esinenud ka Spohr'i „Jessonda“ duetis koos proua ja härra Hoffmanniga.

Miitavist läheb reis edasi Riiga, kus ta annab kontserdi 20. märtsil.

Rigasche Zeitung nr. 39 toob 2. aprillil teate, et Berliinis ilmuvad neljalt erikirjastajalt Liszt'i biograafiad. Sama leht toob pikema kirjutise ka märkusega — „hilinenud“ — Liszt'i Riia kontserdi puhul. Kirjutaja märgib, et uueaja kunstile on karakterne püüd universaalsusele. Seda universaalsust ja mitmepalgelisust arvab ta Liszti juures nägevat, kelle käte all kla-

ver muutub hingestatunud organiks ja sisaldab kõik toonid ja toonialad. „Ilusasti oskab Liszt tuntud meloodiaid ja laule oma silmapilksesse kompositsiooni liita ning oma lemmikteemale ikka ja jälle uusi variatsioone leida.“

Samaaegsed Rigasche Zeitung'id toovad teadete all: „Toilette-Seife à la Liszt, verkauft A. Th. Thiess jun.“ Ning Dörptsche Zeitung'is kuulutab raamatukaupmees Franz Kluge äsjailmunud raamatut: „Franz Liszt, sein Leben und Wirken. Preis 45 kop. S.“

Rigasche Zeitung nr. 40 toob 4. aprillist Tartust teate, et Liszt'i kontserti oodati siin juba 22. või 23. märtsil, mis puhul mõisnikud 100 kuni 200 versta tagant kohale sõitsid. Liszt tuli Tartu aga alles 27. märtsil.

Dörptsche Zeitung nr. 22 teatab 17. märtsil: „Iga lisandus oleks siin kas liiga palju või liiga vähe — Liszt annab siin tuleval pühapäeval või olude kohaselt mõnel jägmisel päeval suures auditooriumis kontserdi. Hinnad on alumistel kohtadel 1 hõberubla, ülemistel kohtadel rõdul 70 hõbekopikat.“

Dörptsche Zeitung nr. 23 toob 20. märtsil ära Liszt'i eluloo, jättes aga mainimata, et ta on rahvuselt ungarlane. Veel kirjutab sama leht 13. märtsil: „Kui kaugele võib minna musikaalne hullumeelsus ning misuguseid kõrvalmõjusid võib Liszt'i mäng avaldada, tõendab teade, mille tõelikkuse eest meie sõna-sõnaliselt vastutame. Asja on keegi noor klaveriõpetaja Dresdenist, peale seda, kui ta Liszt'i oli kuulnud, oma kätel sõrmede vahenahad läbi lõiganud, et võida haarata monströösseid moodsaid akorde.“

TEADE LISZTI saabumisest tekitas Tartus ja ümbruskonnas enneolematut ärevust ja valmüstust.

Lõpuks leiame Dörptsche Zeitungis nr. 26, 31. märtsil ametliku kroonika all teate: „Saabunud võrad: 28 März. Herr Liszt aus Riga kommend.“

Euroopa poolt pühitsetud pianist oli saabunud.

28. ja 30. märtsil andis Liszt oma kontserdi ülikooli aulas.

Dörptsche Zeitung nr. 26 kirjutab 31. märtsil: „Viimaks ometi sai meil üleile õhtul õnn osaks kuulda Liszt'i siin tema läbisõidul Peterburi. Armastusväärse lahkusega nõustus geniaalne kunstnik tulla vastu meie mause linnas soovidele ning anda mitmepalgelise kontserdi kaudu tõendus oma väljapaistvaist võimetest ja seni ületamatust meisterlikkusest. Oleks tühi püüe ja eneseülehindamine, laulda ka siinkohal kiidulaule ja esitada uusi kiidusõnu peale seda, kui Liszt'i on tunnustatud kogu Euroopa avaliku arvamise poolt praeguse aja suurimaks geenuseks.“

Sama leht nr. 28, 7. aprillil toob kirjutise „Liszt Tartus.“

„Berliinlased kõnelevad ja kirjutavad „Last, Liszt und Lust“, meie kanname ainult Liszt'i huultel ja südames. Ka meid on haaranud tema geenuse salapäran

võlu ja ühes sellega lisztomaania, meie tiirleva ja närvlikult äreva ajajärgu imeline klindumus. Meie oleme teda kuulnud ja imetlenud. Kes süveneb päikese vaatlemisse, ei mõtle kindlasti päikeselaikudele ja päikesevarjutustele, ning ei hakka kindlasti võrdlema särava taevakehaga küünlajuppe: andutakse täiesti enesesüvenenult ja vaikselt nägemusele. Selline särav täht on meile Liszt muusikataevas. Meie imetleme teda ja vaikime... Kus inimesel on liiga palju öelda, seal kõneleb ta kõige vähem, paremal juhul väljendab ta ainult hüüetes. Selline on see võimas ja sügav mulje, mida Liszt meile avaldas, nagu ei keegi teine teda. Seepärast ei ühtegi sõna tema imepärasest, müstilisest helikujutusest.“

Tartus peatus Liszt paar päeva. Selle asemel, et jätkata tavalisel kombel kohe peale kontserti oma

matka, ta ilmub isegi linna toleaege lemmik-kunstniku Bernhardi kontserdile ja mängib viimasega koos ühe Moschells'i sonaadi.

Kui ta viimaks Tartust Peterburi poole teele sõidab, märgib Dörptsche Zeitung nr. 26, 31. märtsil tõsise hardumusega: „... Aber Liszt ist Genie wie es die Natur alle Jahrhundert nur einmal hervorbringt. Liszt ist fort, sein Andenden bleibt.“

Dörpt. Zeitung nr. 33, 24. aprillil toob 36 realise luuletuse „An Fr. Liszt, (Nachruf aus Dorpat)“.

Liszt aga jätkab oma võidukäiku Peterburi suunas. Dörpt. Zeitung nr. 30 teatab 14. aprillil, et ta andis 8. aprillil Peterburis hiilgava kontserdi 3000 kuulajale.

Rigasche Zeitungi järgi olid pääsmete hinnad saalis 15 rubla ja rõdul 10 rubla.

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

Ankeet XVIII

(järg)

Eesti Ülikool eesti teaduse arendajana

Usuteaduskond: Rektor prof. J. Köpp, prof. A. Bulmerincq, mag. H. A. Masing, prof. V. Martinson.

Tegeliku usuteaduse professuuri täidab rektor prof. Johan Köpp, dr. theol. h. c. (Riia), dr. phil. h. c. (Szeged), dr. phil. h. c. Nagu ilmnes minu jutuajamiste ringi algusel, ei ole Pariisi ülikooli suhtumine meie Tartu ülikoolisse normaalne. Pöördusin ka härra rektori pool selguse muretsemiseks sellesse küsimusse.

„Pariisi ülikooliga ei ole vahekord lõplikult selge. On olnud korduvaid katseid, ka möödunud suvel Pariisis, lahendada seda vahekorda. On antud ühelt poolt seletusi ja teiselt poolt lubadusi. See eriline vahekord ei ilmne mitte Tartu ülikooli mittetunnustamises, vaid selles, et Prantsuse ülikoolid ei saada melle vahetusena oma doktoriväitekirju. Seda põhjendavad nad asjaoluga, et endisel Jurjevi ülikoolil on nende arvates kolm järglast: Voroneži, Tartu ja Riia ülikool. Väitekirjade sundeksemplaride piiratud arvu tõttu võivad nad neist saata ühe ainult ühele ülikoolile, milleks on teadmata põhjustel Riia ülikool.

Nii on see arusaamatus ainult väitekirjade vahe-

tamises, mitte aga üldiselt. Muidu on aga välismaal, ka Prantsusemaal, meie ülikoolis tehtud töö leidnud tunnustamist ja meie teadlastele on olnud võimalik jätkata oma tööd teistes ülikoolides. Mõni aeg tagasi oli sellesisulisi läbirääkimisi Inglise ülikoolide Kesksuga Tartu ülikoolis tehtud töö tunnustamise asjas põhimõtteliselt positiivsete tulemustega, kusjuures Inglise maal kehtiva korra järgi iga ülikooli lahendab vastavad küsimused omaette. Siani saadud andmete põhjal ei ole selles suhtes üles kerkinud erilisi raskusi. Selle vastu võib küll ütelda, et Tartu ülikoolil on korduvalt olnud juhuseid kuulda tunnustust nende Tartu ülikooli kasvandikkude kohta, kes on töötanud välismaade ülikoolides.“

Olles rektoriametis pole prof. J. Köpp saanud eriti isiklikke sidemeid välismaa usuteaduskondadega luua, sest administratiivne töö nõuab palju aega. Küll on aga kokkupuuteid olnud Soome ja Rootsiga.

Kui ma jutu viin välismaal avaldatud tööde peale, võtab härra rektor riulilt kokkumurtud korrektuur-

poognate paki ja ütleb: „Võib-olla teeksin seda siis, kui mul seda ei oleks!“ See on suur töö — 686 lehekülge „Laiuse kihelkonna ajalugu“, mis lähemal ajal ilmub trükist Eesti Kirj. Seltsi kirjastusel. Mainitud lehekülgede arvule on mahutatud vaid teose sisu, kuna sissejuhatused tulevad veel lisaks. Materjal on kõik kohal, pildidki on olemas. Nii võime varsti selsta suure töö lõpptulemuse ees.

Tegeliku usuteaduse loengute kõrval on ka praktikum, millest ükski usuteaduskonna lõpetaja mööda pole saanud: homileetilis-kateheetiline seminar. See praktikum on arvestatud kahe semestri kestel 5-tunnilisena, millise kestel tuleb esitada jutlus ja katekees. Jutluse tekste annab prof J. Köpp tavaliselt kaks — ühe evangeeliumidest ja teise kirjadest, et jutluse tegijal oleks võimalus valida. Valitud tekst tuleb algeelse teksti põhjal eksegeseerida (s. o. seletada, keeleliselt tekst arusaadavaks teha ja erilised omapärased väljendused selgitada), siis leida sealt jutluse teema ja juhtmõte, et jutlus ei kujuneks mitte üksikute esinevate mõtete refereerimiseks, vaid moodustaks orgaanilise terviku. Sama eeltöö tuleb teha ka katekeesi juures, milline võib-olla mõeldud kas usuõpetuse tunniks koolis või leeritunniks.

Praktikume on võetud üldiselt tõsiselt. On ju inimesi, kes praktikumil käivad enam kui kaks semestrit, on aga ka neid, kes püüavad kergemalt läbi ajada. Töö intensiivsuse ja elavuse alal ilmnevad tõusud ja mõõnad, mis olenevad üliõpilaste vanusest ja teaduslikust süvenemisest.

Eksamite õiendamise aparatuur peaks muudetama paindavamaks senisest. Teatud üksikeksamid on praegugi võimaldatud, nende arvu võiks aga veelgi suurendada, eksamialanete rühmi aga mahult vähendada. Oleks ka kasuks, kui eksameid saaks õiendada tihemini senisest. Üliõpilastel oleks rohkem võimalusi süvenemiseks. Raske on otsustada, kui tihti neid korraldada. Igal nädalal seda teha oleks vahest tülikas, kuid põhjalikkuse seisukohalt oleks kasulikum eksamineerida senisest siiski tihemini.

Eesti Ülikooli loomisel 1919. aasta sügisel tuli usu-teaduskonna olemise eest kõvasti välja astuda. Tuli põhjendada ja näidata tollaegaelsele haridusministrile, et usuteadus on üldse teadus (nii iga üksiku distsipliini kohta eraldi) ja et sellelaadiline kõrgem haridus on vajaline nii kiriku kui ka rahva huvides.

Iseenesest mõistetav on, et kirikuõpetajate ettevalmistus toimub seoses ülikooliga, mitte aga kinnises erioppeasutises. Alus peaks tulema ülikoolist, millele siis võiks tulla praktilisi täiendusi. Viimast võimaldab peaaegu ainsana meil praktiseeritav prooviaasta instituut. Tähtis on üliõpilaseaegne kokkupuude teiste teaduskondade üliõpilastega, mis kirikuelus osutub vajalikuks — on ju kirikuõpetajad praegugi suurel määral rahva vaimse elu juhid. Oluline on, et meie võimalikkude ettevalmistamine toimub ülikoolis kui kõrgemas

teaduse- ja õppeasutises; kultuurilise taseme seisukohast oleks eraldumine sellest isegi hädaohtlik.

Samuti poleks õige ka kiriku vahelesegamine usu-teaduskonna töösse. Kui on kuuldusi usuteaduskonna õppejõudude ordinatsiooni nõuetavuse kohta (kiriku poolt), siis tuleks märkida, et ordinatsioon on ikkagi kirikuteenistusse astumine ja mitte vaid vormitaitmine. Selle vastu ei saaks kuidagi olla, kui õppejõud ise laseksid end ordineerida. Ordinatsioon tähendab kutse — vocatio — edasiandmist ja kirikliku ametipidamise õiguse kätteandmist vastavale kiriku- või koguduseameti kohale. Kontakti kirikuga ei tule usuteaduskonnale dikteerida — see tulgu iseenesest.

Lõpuks tähendab härra rektor veel: „Kui teatud raskusi on, siis ei tuleks pidada õigeks sunniviisilist lahendust, sest igasugune surveavaldamine on evangeelse kiriku seisukohast ennemini kahjulik!“

*

VANA TESTAMENDI TEADUSTE PROFES-
SUURIL LOEB PROF. ALEKSANDER BULMERINCQ, MAG. THEOL. (V. S. J.), DR. THEOL. H. C. (ABERDEEN). Pärast õpinguid 1891—94 siirdus A. Bulmerincq Leipzigi, kus ta aastatel 1896—97 õppis Vana Testamenti Frantz Buhl'i ja Herman Guthe juures, araabia, süüria ja piibli-arama keelt prof. Socin'i ja Friedrich Delitzsch'i juures, etioopia keelt Krehl'i juures. Aastal 1906 tunnistas Aberdeeni ülikool A. Bulmerincq'i dr. theol. h. c. astme vääriliseks.

Märkimisväärseima tööna on prof. A. Bulmerincq'i sulest ilmunud Põhja-Ameerikas „Ehescheidung nach Auffassung des Propheten Maleachi“; peale selle on prof. A. Bulmerincq avaldanud oma töid veel Tartu Ülikooli Toimetustes ja varemalt ajakirjas „Mitteilungen und Nachrichten“.

See, mida avaldab prof. A. Bulmerincq praeguse töökorralduse kohta, on järgmine:

Meie praegune kursuste-süsteem on pärit Venest. Varem ajal jagunesid teaduskonna ained eel- ja peaaineteks. Viimastes tulidksamid sooritada kõik ühel päeval — tuli ühe professori juurestksamit minna teise juureksamile, ühest auditooriumist teise. Meie üliõpilasele pole aga seeksamite õiendamise viis vastuvõetav. Üliõpilase seisukohalt oleks ideaaliksksamite üksikult õiendamine.

„Loengutest osavõtt on halb. Seda on mulle rääkinud ka prof. Seesemann.“ Prof. A. Bulmerincq'i arvestuste järgi peaks mõningail loenguil kuulajaid olema 60 üliõpilase ümber, tegelikult käib loenguid kuulamas vaid umbes 6 üliõpilast. Loengutel mõjub eksitavalt ka üliõpilaste omavaheline jutuaajamine. Need, kes praktikumidel istuvad esimeses reas, töötavad aktiivselt kaasa, aga juba kolmandas reas valitseb alg- ja keskkooli vaim. Ei tunta tegeliku töö vastu erilist huvi.

Mõeldav oleks kaksamite õiendamine õppetoolide kaupa.

*

Vana Testamendi teaduste õppetoolil on 1933. aastast saadik õppeülesandetaätjana ametis magister Hugo Albert Masing, kes ülesandel loeb praegu ka VÖRDLEVA USUNDITEADUSE ÕPETOOLIL. Nimetatud õppetooli täitis oma surmani prof. Eduard Tennmann, 1936. a. novembrist alates on see õppetool vakantne.

APOSTLIKU ÕIGEUSUTEADUSE PROFESOR VASSILI MARTINSON, CAND. THEOL. (PETROGR. VAIMUL. AKAD.), seisab praegu kirjavahetuses Sofia ülikooli usuteaduskonna professori dr. theol. N. N. Glubakovskiga, peale selle veel Serbia ja Pariisi usuteaduse instituutide õppejõududega.

Apostl.-õigeusklikel usuteaduskonna üliõpilasil ei tarvitse kuulata dogmaatika loenguid süstemaatilise usuteaduse õppetooli juures, vaid kuulavad vastavaid loenguid apostliku-õigeusuteaduse professori juures. Ajaloolise usuteaduse õppetooli juures pole vaja kuulata dogmadelugu alates Johannes Damascenuse ajast; seda osa siit edasi loeb apostliku-õigeusuteaduse professor. Samuti peavad apostliku-õigeusuteaduse üliõpilased kohustuslike ainetena tutvuma Venemaa õigeusu kirikulooga, kodumaa õigeusu kirikulooga, liturgi-kaga ja apostliku-õigeusu kiriku kanoonilise seaduse õpetusega. Seega tuleb neil umbes 24 nädalatundi enam kuulata kui luterlastel.

Kuna igal usuteaduskonna lõpetajal peab olema arvestatud ka jutlusepidamine, siis on huvitav, kuidas toimub see apostliku-õigeusuteaduse üliõpilasil. Nad ei kannu vastavaid jutlusi ette mitte Ülikooli kirikus nagu luterlased, vaid apostliku-õigeusu kirikus liturgilisel jumalateenistusel (apostl.-õigeusu kirikus on liturgiline jumalateenistus armulauaga). Jutluse ettekandmiseks on vajaline ka preestri luba. Venelased kannavad ette oma jutluse vene kirikus, eestlased eesti kirikus. Jutluse arvustajateks on vastava kiriku preester ja professor Martinson, kusjuures arvustamise alla käib nii jutluse ettekandmise viis kui ka jutluse sisu. Oma arvamise avaldavad arvustajad prof. J. Kõpule (tegeliku usuteaduse professor).

Apostliku-õigeusuteaduse üliõpilasil on tarvis tunda nii slaavi kui ka vene keelt, sest nende tähtsamad usuteaduslikud tööd on venekeelsed.

Eerika

C. I. E.

Confédération Internationale des Etudiants (CIE), — Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit kutsuti ellu prantsuse üliõpilaste algatusel Strasbourgis 1919. a.

CIE sihiks on: 1) luua kogu maailma üliõpilaste ja akadeemikute vahelisi sõbralikke suhteid, 2) keskorganisatsioonina korraldada ühistööd erimaade üliõpilaste vahel, 3) sooritada uurimusi küsimusis, mis puudutavad kõrgemat haridust ja õppetööd, üliõpilaste vaimlisi ja majanduslikke olukordi ning suhteid. CIE haarab ainult ametlikke erimaade üliõpilasteorganisatsioonide liite, kes esindavad üle maa tervet üliõpilaskonda või selle enamust ja on poliitiliselt rippumatu.

Muidugi on selge, et CIE kui laialdane üliõpilasteorganisatsioon kajastab väga mitmesuguseid poliitilisi voole, kuid senini pole vahelduva juhtkonna poliitilised vaated siiski tunginud CIE töösse.

Peab ka meeles pidama, et CIE keskorganite juhtimine kuulub peamiselt ikkagi suurriikide üliõpilaskondade kompetentsi, kes moodustavad arvuliselt enamuse. Senini on ainult üks kord väikeriikide üliõpilaskonna liige olnud CIE presidendiks, nimelt SELL-i liidust Läti ksv. R. Blume 1936. a. CIE 1937. a. aas-

taraamatu järgi kuuluvad praegu CIE liikmeskonda järgmiste maade üliõpilaskonnad: A l b a a n i a, Austria, Argentiina, Aust-raalia, Belgia, Boliivia, Brasiilia, Briti-India, Bul-gaaria, Birma, Kataloonia, Kolumbia, Egiptuse, Eesti, Hiina, Jaapani, Palestiina, Poola, Prantsuse, Peruu, Haiti, Hollandi, Rumeenia, Norra, Mehhiko, Hispaania, Jugoslaavia, Kreeka, Iiri, Šotimaa, Soome, Itaalia, Läti, Leedu, Ukraina, Inglismaa, Tšehhoslovakkia, Ungari, Taani, Luksemburgi, Šveitsi, Kanada, Türgi, Portugali, Uruguai, Venet-sueela, Uus-Meremaa, Lõu-na-Aafrika, U. S. A. ja Tšiili. Nagu ülalloodust näha, ei kuulu CIE maade hulka Saksamaa, Rootsi ja Nõukogude Vene.

CIE koondab enese ümber üle miljoni üliõpilase.

CIE tegevust juhivad Conseil (nõukogu) ja Kongress (üldkoosolek), millele lisandub eriline organ, — eksekutiivbüroo. Viimane on tegelikku asjaajamist korraldav organ. Conseil valmistab ette kõik üliõpilasmaailma puutuvad küsimused ja esitab need kongressile seisukoha- ja vastuvõtmiseks. Conseil astub kokku paar korda aastas Kongresside vahe-aegadel. CIE küsimusi otsustavaks kõrgemaks organiks on seega Kong-

ress, kes astub kokku kord aastas, tavaliselt augustis. Rahvusvahelise üliõpilasmaailma ja üliõpilaselu puutuvaid küsimusi lahendab CIE oma alaliste büroodega. Neist kõige tähtsam on CIE Keskbüroo, asukohaga Brüsselis, siis Londonis asuv Reisi-büroo, Prahast Statistikabüroo, Pariisis ja Roomas asuvad Sportbürood. CIE töö praktiliseks läbiviimiseks on moodustatud kuus komisjoni, millist jaotust tarvitatakse nii Conseil' kui ka Kongressi töös. Iga komisjon esitab oma töötulemuste resolutsioonid Kongressile kinnitamiseks. CIE esimene komisjon on üldadministratiivse iseloomuga, käsitades poliitilisi suhteid, CIE eeskirju ja korraldust, uute liikmete vastuvõttu CIE-sse ja suhteid teiste rahvusvaheliste üliõpilasteorganisatsioonidega. CIE teise komisjoni tööalaks on tegelikku ülikoolide õppetöösse puutuvad küsimused nii praktiliselt kui ka teaduslikult seisukohalt suhtutuna. Selleks moodustades alakomisjone õigusteaduse, arstiteaduse, kunsti, tehnika, ajakirjanduse ja filmi alal.

CIE kolmas komisjon, õieti üliõpilaste rahvusvaheline reisibüroo korraldab üliõpilasekursioone eri maadesse (viimne Pariisi kongress otsustas korraldada 1938. a. suvel CIE ekskursiooni SELL maadesse), annab välja CIE reisibrošüüre ja CIE üliõpilaspasse (-kaarte). Viimased on mõeldud CIE liikmeile mõningate reisisoodustuste võimaldamiseks CIE

liikmeskonda kuuluvais maades. Samuti on pass ka tõenduseks reisivale CIE liikmele, et ta on üliõpilane.

Enamus CIE liikmeskonda kuuluvaid riike annavad hinnaalandusi viisadelt, sõidusoodustusi raudteel, laevadel ja lennukel (näit. Ungari ja Eesti 50% raudteel, Poola õhusõidu selts „Lot“ 30% lennukel jne.), hinnaalandusi kino ja teatri pääsmelt kuni 80% (Jugoslaavias), hotellides hinnaalandusi kuni 20% (Soomes). Paljudes maades võimaldab CIE kaart vaba läbipääsu või hinnaalanduse muuseumidesse, kunsti galeriidesse jne. CIE passe annavad välja CIE kolmanda komisjoni ülesandel iga CIE liikme üliõpilaskonna välis-toimkond või selle ülesandeid täitev organ. CIE pass antakse välja ainult immatrikuleeritud üliõpilasele. Selle

kasutamisaeg on üks aasta, mille möödudes on võimalus passi tähtaega pikendada ühe aasta võrra. Eesti annab CIE passe välja Tartu Üliõpilaskonna Välis-toimkond CIE pass maksab 2 kr., pikendusmaks 1 kr.

CIE kolmanda komisjoni hooleks on ka CIE Genfi ja Pariisi üliõpilaskodude ülalpidamine, igasuviste CIE üliõpilaskodude korraldamine maailma eri osis ja üliõpilaskodude vahel.

CIE neljas komisjon korraldab CIE rahalisi asju. Olgu märgitud, et CIE oma ürituste läbiviimiseks saab liikmeiks olevailt üliõpilaskodadelt vastavalt nende suurusele liikmemaksuna õige suure summa. Eesti

Üliõpilaskond maksab CIE liikmemaksuna 500 krooni.

CIE viienda komisjoni tööks on korraldada haigekassasid ja hoolitseta kehvemate üliõpilaste abistamise eest, võimaldades tuberkuloosi põdevaile CIE liikmeile sanatooriumide kasutamist.

CIE kuues komisjon tegeleb spordiga, korraldades CIE olümpiamänge jne.

1937. a. CIE presiidiumi moodustavad: president inglane Ral phs, abipresidendid itaallane F a b b r i, šveitslane B e r n a t h, prantslane D e l e r m e ning peasekretärina belglane G i l i s s e n. SELL maadest astus esimesena CIE liikmeks S o o m e 1921. a., Eesti 1924. a., Läti 1924. a., Leedu 1929. a.

Praktikandina Poolas

Allakirjutanut oli möödunud suvel võimalus Üliõpilaskonna vahetuspraktikandina viibida Poolas kaks kuud. Eestlasi praktikante oli seal üldse 18, neist 14 Tehnikainstituudi üliõpilast, 2 arstiteadlast ja 2 majandusteadlast. Majandusteadlastena oli meile praktika kohaks määratud Poola riiklik agraarbank — n. n. P a n s t w o v y B a n k R o l n y.

Jõudes Varssavi jaama perroonile ja nähes suurlinna jaama käikude rägastikku, esialgu nagu vähe hirmutas see liikumise kiirus ja rongile hulk. Kasutades saksa keele oskust, teadsime peagi millise trammiga sõita, et jõuda üliõpilasmaja, kuhu saime korteri. Üliõpilasmaja, nn. „Dom Akademickat“ ei saa kuidagi võrrelda meie üliõpilasmajaga. See on üliõpilaste ühiselamu, kus on üle 1000 toa ja kus leiab peavarju üle 2000 meesüliõpilase. Peale selle on seal oma kauplus, pesumaja, hotell, kingsepa- ja rätsepatöökojad, juuksur, söögisaal, ujumisbassein, vannitoad, klubiruum, lugemistuba, hoovil tennisplatsid jne. Tõu maja on vaid meesüliõpilastele, kuna naisüliõpilastele on eraldi väiksemad hooned teistes linnaosades. Tubade üür on Poola kohta võrdlemisi odav, meile aga küllaltki kallis. Maksime kahele inimesele määratud toast 36 krooni kuus.

Järgmisel päeval tegime esimese visiidi praktika kohta. Pank on meie oludega võrreldes väga suur. Tsentraalasutuses töötab üle 700 amet-

niku, ruumiliselt täites suure 8-kordse maja. Peale selle on pangal veel 12 osakonda provintsis.

Eest leidsime seal kaks soome üliõpilast, kellega meil kogu aeg tuli ühes töötada. Kuna me poola keelt ei osanud, pandi meid tööle panga raamatukokku (raamatuk. on üle 9000 köite) ja töö seisis saksa keelse kirjanduse kaudu Poola majanduseluga, eriti pangandusega, tutvum. See oli alul päris huvitav, kuid igapäev kella 8—15 ainult lugeda, muutus siiski tüütavaks. Hiljem seltsis lugemisele harjutamine kirjutusmasinal ja elektriarvestusmasinal. Meid tutvustati ka raamatupidamise masinatega, panga trükikojaga ja panga Varssavi osakonnas ka igapäevase jooksva tööga. Pank oma eesmärgilt vastab meie Maapangale, kuid iseärasuseks on see, et peale pikaajaliste krediittehingute toimetab see ka hariilikke kommertsipanga operatsioone, nagu vekslite diskont, inkasso jne.

Kuna pangas ainult mõned ametnikud valdasid saksa keelt, oli tehnilise korraldusega tutvumine raskendatud. Kirjanduse kaudu saime siiski Poola majanduselust tõhusa ülevaate, mida täiendasid veel vastavate isikute suulised seletused.

Praktikaaja lõpul tegime külaskäike oma algatusel Poola ühistegevlike asutistesse. Nii külastasime nn. Ühistegevuse uurimise instituuti ja Varssavi ehitusühisust. Viimase poolt on üles ehitatud terve linnaosa

ühiselumaju töölistele ja väikepalgalistele ametnikele.

Eriliselt huvitava reisi tegime enne praktikaaja lõppu panga korraldusele maale Poola mõisatesse.

Sõitsime autoga Varssavist välja umbes 100 km. Meie vastuvõtt toimus mõisaomaniku poolt, kellel on 200 ha suurune mõis. Kohal olid veel naabermõisade omanikud ja külalised, — parunipoegi ja -tütreid. Mõisaomaniku poolt antud lõunasöögil peeti vastastikküla kõnesid ja valitses eesti- ning soomesõbralik suhtumine. Tutvunud mõisa majapidamisega ja maaparandustega, sõitsime edasi naabermõisa, mille suurus oli 2000 ha. Siin oli ka suur hobusekasvatus.

Ringsõit toimus mitmel kahehobuse kalessil. Huvitav oli vaadata suuri laiuvaid viljavälju, kus meie üllatuseks jooksid metsikitsed. Istudes hiljem lossi ees pargis ja maitstes pakutatavat puuvilja tulid tahtmata meelde lapsepõlves loetud lood paruneist, kuna siin astusid tõelised parunipojad säärsaapais ja nahkkindais, kelle meelsaim ajaviide on ratsutamine. Seda kontrastsemana tundusid ka mõisapõldude kõrval kitsad lapipõllud, väikesed talumajakesed ja mõisniku ees kaugelt kerkiavad talupojamütsid. Oli teravalt tunda Poolas valitsevat seisuste vahet.

Ohtupimeduses lahkudes sellest sõbralikust mõisniku perest kõlas soomlaste, poolakate ja eestlaste suust ühine Gaudemus igitur...

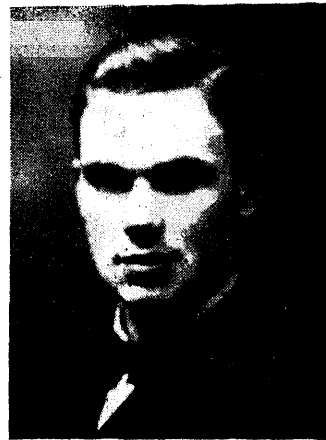
Praktika-aeg lõppes kahenädalise puhkusega, mis kulus ringsõiduks Poolas
M. Rebane.

EERO TOLAMO
Savolainen Osakunta
E. K. L.'i stipendiaat.

MARTTI SARASTE
Keski-suomalainen Osakunta
Korp. Frat. Liviansise sti-
pendiaat

ERKKI PUUPERÄ
Pohjas-Pohjalainen E. Ü.
S.-i stipendiaat.

Soome Vabariigi 20. aastapäeva pühitsemine

Soome vabariigi 20. aastapäeva aktus korraldati 6. det. Tartu Ülikooli aulas Akad. Hõimuklubi ja Soome-Eesti Sõprusühingu poolt.

Aktuse avasõna ütles prof. J. Uluots, puudutades Soome-Eesti vahekordi läinud kahe aastakümne jooksul. Kõneleja leidis, et Soome ja Eesti vahel aeg-ajalt esinevad arusaamatused tulevad esijoones nende kahe rahva vahel valitsevast tihedast kooselust, analoogiliselt kõigile väikestele ikka ja ikka korduvatele perekonnatülidele. Need ei suuda aga Soome-Eesti sõprust kunagi juurteni kõigutada.

Kõneleja rõhutas ühtlasi ka vabadussõjaaegset soomlaste abi, mida eestlased kunagi ei unusta.

Avasõnale järgnes Soome hümn üliõpilassegakoori poolt. Sama koor kandis veel ette Hagforsi „Laul Imat-rale“ ja A. Järnefelti „Ajalained“.

Peakõne pidas mag. E. Poom teemal: „Soome-Eesti majanduslikest suhetest“. Kõneleja andis ülevaatliku läbilõike kahe riigi majanduslikest lähikäimisest nende iseseisvuse kestel, esitades huvitavaid parandusettepanekuid mõlema riigi majandusliku ja kaubandusliku lähikäimise ja koostöö intensiivistamiseks.

Aktuse muusikalises osas kandis prl. V. Juurak klaveril ette Sibe-

liuse „Valse'i“ ja „Romance'i“ ning prl. B. Huik laulis Melartin'i „Tagasituleku“ ja Merikanto „Õhtumeeleolu“ ning „Tibu, tibu“.

Aktus lõppes Tartu Soome konsuli dir. A. Kõva lõppsõna ja Eesti hümniga.

Aktusele oli ilmunud alates linna- pea, ülikooli rektori, diviisülema, kohalike konsulite, väeosade ülemate, kaitseliidu esindajate, rea ülikooli õppejõudude ja välismaiste lektoriga palju õpetajaid, akadeemilist peret ja kaitsväelasi.

Soome Üliõpilaskondade Liit 10-aastane.

Neil päevil pühitses Soome Üliõpilaskondade Liit, kuhu kuuluvad kõik Soome Ülikoolide Üliõpilaskonnad, oma 10-ndat aastapäeva. Liidu esimees on praegu prof. E. A. Saari ja abiesimees cand. jur. Eero Manner.

„Ylioppilaslehti“ uuest Tartu Ülikooli seadusest.

Helsingi Ülikooli Üliõpilaskonna häälekandja Ylioppilaslehti nr. 14. s. a. toob pikema kirjutise Tartu Ülikooli ja Üliõpilaskonna uuest seadusest. Kirjutis kannab allkirja Rotalus J.

TARTUS ASUTATI EESTI-SOOME SÕPRUSÜHING.

Detsembri algupäevil kutsuti Tartus ellu Eesti-Soome Sõprusühing. Ühingu juhatusse valiti: prof. J. Uluots, kindral A. Tõnisson, dir. A. Kõva, adv. O. Rütli, pr. M. Rütli, pr. H. Mäelo ja adv. J. Sepp. Asutamise puhul viibis Tartus ka Soome saadik, minister P. Hynninen.

SOOME ÜLIÖPILASLAULUKOOR „YLIOPPISKUNNAN LAULAJAT“ LÄKS AMEERIKASSE.

YL, Soome populaarsemaid ja armastatumaid sajalikmeline meeskoor, milline kaks aastat tagasi teostas menuka kontsertreis Euroopasse, sõitis 12. detsembril kahekuu- lisele kontsertmatkale Ameerikasse. Valikkoor koosneb 60 mehest. Diri- geerib mag. Martti Turunen. Matka peapatroonideks on „Intercollegiate Musical Council“, üliõpilaskooride liit, mille president Mr. Marshall Bartholomew käis läinud suvel Soomes, ja helilooja Sibelius, kelle helitööid leidub rohkesti kontserdi kavas.

Kooril on ette nähtud Ameerikas üldse 23 kontserti. Esinetakse New York'is, Bostonis koos kuulsä filhar- moonia orkestriga, Washingtonis, Chicagos, Detroit'is j. m.

HILJA KAARMALA
Etel-suomalainen Osakunta
E. N. Ü. S.-i stipendiaat.

PAAVO KOSKINEN
Hämäläis-Osak. Korp. Sa-
kala stipendiaat.

ÖDÖN LAVOTHA
Ungari riigistipendiaat
Tartu Ülikoolis.

Üliõpilaskonna käsipallivõistlused

Semestri eelviimane võistlusõhtu peeti pühapäeval, 28. novembril. Õhtul korp. Filiae Patriae üllatas B klassis ja võitis senise meistri korp. Indla naiskonna.

Esimestena kohtasid A klassi võrkpallis sõprusvõistluses meistermeeskond Ü. S. Raimla ja korp. Sakala. Korp. Sakala andis loobumisevõidu ja mängis kombineeritud meeskonnaga, kus kaasa mängisid ka liiduklassi mehed ksv. Viksten ja Valdmäe. Raimla meeskond näitas meisterlikku pallikäsitusi ja ksv. F. Issak oli surumistes hiilgevormis. Raimla võitis teenitult mängu 2:0.

Ü. S. Raimla meistriks tulekut ei suuda ükski meeskond enam takistada, kuna tugevad vastased on juba võidetud.

Teises mängus kohtasid B klassi võrkpallis senine meister korp. Indla ja korp. Filiae Patriae. Huvi nimetatud võistluse vastu oli märgatavalt elav. Meisternaiskond ei saanud aga miskipärast hoogu kätte ja mäng algas korp. Filiae Patriae ülekaaluga. Korp. Indla naiskond mängis närviliselt ja esimene geim kuulus suurelt korp. Filiae Patriaele — 15:3! Teine geim oli vaheldusrikkam ja tasavägisem. Korp. Filiae Patriae platsimäng oli

siiski ilmselt kindlam geimi võitmiseks 15:11.

Selle võiduga lõi korp. Filiae Patriae reast välja oma kardetavaima vastase ja pidurdaja meistritiitlile.

Õhtu viimases mängus A klassi korvpallis seisid vastamisi korp. Frat. Estica ja korp. Frat. Aeterna. Mäng rullus sõprusvõistluseksena, korp. Frat. Aeterna esines nõrgendatud koosseisus. Võistlus võitis kohati foulitseva ilme, mida kohtunik võinuks rohkem pidurdada. Elava mängu võitis suurelt korp. Frat. Estica tagajärjega 66:28, poolaeg 29:9.

Viimne selle semestri üliõpilaskonna käsipallivõistluste õhtu oli pühapäeval, 5. detsembril. Kavas olid kõik B klassi mängud.

Esimestena mängisid B klassi võrkpallis sõprusvõistluses ÜS Liivika 2. meeskond ja korp. Frat. Liviensise 1. meeskond. Mäng venis pikale, kuna punktid tulid visalt. Esimese geimi lõpp tõi mängu elevust, kuna võidu küsimus oli „niidi otsas“. Korp. Frat. Liviensis võitis siiski geimi napilt 17:15. Teisel geimil haaras aga Liivika initsiatiivi ja võitis 15:12. Kolmandas geimis oli aga korp. Frat. Liviensis jälle kindlas ülekaalus ja võitis ot-

sustava geimi 15:8, seega kogu mängu 2:1.

Õhtu teises mängus esinesid B klassi võrkpallis Vene Üliõpilaste Seltsi ja korp. Amicitia naiskonnad. Vene Üliõpilaste Seltsi naiskond näitas kindlamat mängu ja võitis suurelt mõlemad geimid 15:3 ja 15:12.

Õhtu viimase palana rullus korvpallivõistlus B klassis korp. Vironia ja Ü. S. Raimla meeskondade vahel. Mängu võitis korp. Vironia 30:20.

Semestri kokkuvõtteks võiks lõpuks märkida esikohal olijaid praeguse võistluse seis juures. Meeste A klassi võrkpallis võib senine meister Ü. S. Raimla meistermeeskonnana figureerida ka järgmisel aastal, kuna ta pole seni kaotanud ühtki mängu ja kõiki oma tugevamaid vastaseid kindlalt võitnud. Meeste A klassi korvpallis on kindlamaks meistritiitli pretendendiks korp. Frat. Estica, kes samuti praegu on kindlalt tabeli esiosas. Meeste B klassi võrkpallis juhivad ÜS Liivika ja korp. Frat. Liviensis ning korvpallis on edukalt esinenud korp. Vironia.

Naiste mängudes on paremuskiisimuses tulnud tänavu pööre ja mitme aasta tagant on jälle ennast esikohale nihutanud korp. Filiae Patriae, omades tänavu eeldusi tulla meistriks nii A- kui ka B-klassis.

AKADEEMILISI TEATEID

ÜLIKOOLI LOPETASID:

Õigusteaduskonnas — Felix Paul Jürmann, Harald Jassov, Ilse Teemant; majandusteaduse osakonnas: Natalie Veyde, Endel Namsing.

Usuteaduskonnas: Hilda Mirka.

Filosoofiateaduskonnas: Gertrud Vestermann (c. l.) ja Regina Offenberga (c. l.).

Filosoofia doktori kraadi

vääriliseks tunnutati Moše Ziegler, kes 20. nov. s. a. kaitses väitekirja „Das Targum Scheni nach süd-arabischen Handschriften“.

Üliõpilasorganisatsioonide aasta-päevi.

27. ja 28. nov. toimus terve rea üliõpilasorg-ide aastapäevapidustusid.

Korp. Amicitia pühitses oma 13. aastapäeva. Pidustusist võtsid osa ka läti korp. Imeria esindajad.

EÜS Põhjala pühitses oma 53. aastapäeva. Pidustusile oli saabunud sõpruslepinglaste Eteläsuomalainen Osakunna delegatsioon eesotsas kuraator Kai v. Fiaandt'iga.

Korp. Revelia pühitses oma 17. aastapäeva. Pidustusist võtsid osa sõpruslepinglased Viipuri Osakunnast.

Korp. Vironia pühitses oma 37. aastapäeva. Pidustusile oli saabunud Karjala Osakunna 3-liikmeline esindus.

Korp. Rotalia esindajad käisid Leedus.

Korp. Rotalia esindajad võtsid osa Leedu korp. Fraternitas Baltiensise aastapäeva pidustusist.

UUSI MAGISTREID:

Usuteaduse magistri kraadi omandas Evald Õunapuu (magistritöö „Askeesi põhjendamine Pühale Kirjale“).

Mag. rer. oec. astme omandas Hans Ronimois (magistritöö: „Relativiteediprobleem teoreetilises rahvamajandusteaduses“).

Mag. rer. for. astme omandas Johannes Kõresaar (magistritöö: „Uurimusi tugipuude eriomadustest Alutaguse männikutest“).

DIPLOMEERITUD EDASIOPPIJATEKS KINNITATI EDASI:

V. Randmets ja rahvusvahelise õiguse alal R. Ränk.

ÜLIKOOLI JURISKONSULT A. LAAGUS 50-AASTANE.

29. nov. pühitses Tartu Ülikooli juriskonsult vandeadvokaat Aleksander Laagus oma 50-aasta sünnipäeva.

MASARYKI ÖHTU ÜLIKOOLIS.

Prantsuse Instituudi korraldusel peeti 26. nov. Tartu Ülikooli aulas lahkunud Tšehhi vabastaja-presidenti Masaryki mälestamisõhtu.

Õhtu puhul oli Tallinnast saabunud ka Tšehhoslovakkia asjadeajaja Tallinnas Jaroslav Shejnoha, kes esines aktusel prantsuskeelse ettekandega Masaryki üle.

Peale selle kõnelesid veel prof. A. Piip, prof. P. Tarvel ja prof. Rudrauf.

AKS-I UUS JUHATUS.

Akad. Spordiklubi pidas 30. nov. oma aastapeakoosoleku, kus toimus ka uue juhatuse valimine.

AKS esimeheks valiti tagasi kauaaegne esimees A. Reisner, abiesimeheks A. Luud, laekuriks L. Tiitso, kirjatöötajaks E. Järve-

AMETISSE KINNITAMISI.

Majandusgeograafia-seminari vabatahtlikuks assistendiks kinnitati R. Aunaste.

Teaduslikuks stipendiaadiks ehitusõpetuse alal kinnitati arhitekt H. Sultson, arvates 1. veebr. 1938.

Senine Metsakasvatuse Kabineti noor. ass. A. Karu kinnitati Metsandusliku Katsejaama teaduslikuks abijõuks; tema asemele kinnitati n. ass. k. t.-ks P. Rõigas; Looma- ja arsti-teaduskonna Anatoomia-kabineti ajutisteks abijõudeks kinnitati J. Laurisson ja E. Hanko. Närvikliiniku noor. ass. K. Kõrge vabastati ametist omal palvel.

son, abiks A. Ojari ning ametita liikmeiks A. Kalamees, A. Kondor ja R. Keres. Osakondade juhtideks valiti kergejõustikus O. Erikson, talispordis A. Mitt, naisosakonnas L. Raudsepp-Erikson, poksis E. Laineste, jalgpallis K. Arpo ja käsipallis A. Henno. Noortejuhiks valiti Kalamees ning revisjonikomisjoni O. Viin, E. Opman, J. Kitsing ja E. Äärmaa.

ÜLIÖPILASÜHINGUTE PÕHIKIRJAD REGISTREERITI

Ülikooli Valitsuse poolt registreeriti kolme uue Üliõpilasühingu — Eesti Naisüliõpilaste Ühingu, meesüliõpilaste ühingu „Ümera“ ja segaühingu EÜÜ põhikirjad. Nimetatud ühinged pidasid oma avakoosoleku 4. detsembril, kus EÜÜ esimeheks valiti Oskar Olvik, abiesimeheks Leida Viikmaa ja kirjatöötajaks V. Miller. „Ümera“ esimeheks valiti Raidla, abiesimeheks K. Niinep ja kirjatöötajaks V. Ilves. Eesti Naisüliõpilaste Ühingu esimeheks valiti A. Elinaer.

AKADEEMILINE MEESKOOR KORRALDAS SEL SEMESTRIL KAKS KODUMAIST KONTSERTMATKA

Akadeemilise Meeskoori selle semestri tegevus kujunes väga hoogsaks. Peale väiksemate esinemiste kodulinnas korraldas koor kaks kontsertmatka — esimese Pärnumaale ja teise Võrumaale. Viimane matk teostus detsembri alul. Peatuti Antslas ja Võrus. Kooriga olid kaasas koorijuht helilooja Richard Ritsing ja solistid Rudolf Jõks ja R. Alari.

Antslas oli koor Antsla Laulu-Mängu Seltsi külaliseks. Pärast kontserti oli vastuvõtjalt korraldatud einetamine ja koosviibimine, kus koori tervitasid ja ilusa külakosti eest tänu avaldasid seltsi esimees dr. Lattik ja koorijuht Taba.

Eriti hästi õnnestus kontsert Võrus, kus oli kontserdi korraldajaks ja koori lahkeks vastuvõtjaks sõpruskoor Võru Meeslaulu Selts. Kontserdil tervitasid koori Võru Meeslaulu Seltsi esindajad koori esimees V. Kruus ja K. Rätsep, kes ühtlasi üle andsid Akadeemilise Meeskoori

koorijuhile R. Ritsingule teenetamärgi. Kontserdil Võru „Kandes“, oli saal tulvil täis publikut.

MAG. ED. POOM PROFESSORIKS

Riigihoidja oma otsusega 11. skp. kinnitas mag. rer. oec. E. Poomi Tartu Ülikooli käätisõpetuse õppetoolile professori kohustetäitjaks kolmeks aastaks, arvates 7. dets. s. a.

Mag. Eduard Poom on sündinud Tallinnas 1902. a. Tartu Ülikooli õigusteaduskonna majandusosakonna lõpetas 1929. a. ja majandusteaduse magistri astme omandas 1933. a. Ülikooli teadusliku stipendiaadina on ta end täiendatud Berliini kaubandus-ülikoolis ja on tutvunud kõrgemate majandusliikude õppeasutuste tegevusega Kopenhaagenis, Amsterdamis, Poznanis ja Warsavis. Alates 7. dets. 1934. a. töötanud dotsendina käätis-majandusteaduse alal Tartu Ülikoolis. Ligi 5 aastat töötanud Eesti Entsüklopeedia majandusteaduse osakonna toimetajana, on olnud tegev Akadeemilises Majandusteaduse Seltsis, oli nimetatud seltsi esimeheks 1935./36. a., riiklikus töötülide lahendamise komisjonis ja Riigi Statistika

Keskbüroo nõukogus majandusloenduse alal. Teaduslikke töid ja artikleid on magister E. Poom avaldanud üle 10.

KORP. HARJOLA

tunnustati likvideerunuks omal palvel.

Korp. Filiae Patriae esindajad Leedus.

Korp. Filiae Patriae kolmeliikmeline esindus võttis osa Leedu naiskorporatsioon Filiae Baltiensise aastapäeva pidustusist.

POOLA ÜLIÕPILASALPINISTIDE EKSPEDITSIOON.

Rahvusvaheline üliõpilaste lähendamise ühing „Liga“ organiseerib 1938. aastal Poola alpinistide ekspeditsiooni Kilimandžaro ja Kenya mägedesse Lõuna-Aafrikas. Ekspeditsioon, mis koosneb 5-liikmest, kavatses sooritada mitu mäerõnimeist seni veel kasutamata teid kaudu.

AKADEEMILISED MALEVÕISILUSED

lõppesid 12. dets., andes tulemusena alljärgnevad kaks turniiritabelit:

Turniir tugevamatele.

Osavõtjad	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	Punkte	Klass
1. Tulev	✱	1/2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1/2	1.
2. Keres	1/2	✱	0	1/2	1/2	1	1/2	1	1*	1	1*	7	1.
3. Jõgi	0	1	✱	0	1	1	0	1	1	1	1	7	1.
4. Gobovič	0	1/2	1	✱	0*	0	1	1	1	1*	1*	6 1/2	1.
5. Resev	0	1/2	0	1*	✱	4	1	0	1	1	1*	6 1/2	1.
6. Roots	0	0	0	1	0	✱	1	1	1	1	1*	6	1.
7. Jaanberg	0	1/2	1	0	0	0	✱	1	1	0	1	4 1/2	1.-2.
8. Sauks	0	0	0	0	1	0	0	✱	1	1*	1*	4	1.-2.
9. Paduri	0	0*	0	0	0	0	0	0	✱	1	1	2	1.-2.
10. Päril	0	0	0	0*	0	0	1	0*	0	✱	0	1	1.-2.
11. Sihver	0	0*	0	0*	0*	0*	0	0*	0	1	✱	1	1.-2.
12. Kvelstein	—	—	0	—	0	1/2	—	1/2	0	—	—	1	1.-2.

Turniir nõrgematele.

Osavõtjad	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Punkti	Klass
1. Gavrilov	✱	1	1	1	1*	1	1	1	7	1.-2.
2. Finck	0	✱	1	1/2	1*	1	1	1	5 1/2	1.-2.
3. Grünthal	0	0	✱	1	1	1*	1	0	4	1.-2.
4. Pagi	0	1/2	0	✱	0	1*	1	1	3 1/2	1.-2.
5. Heimberg	0*	0*	0	1	✱	0	0	0*	2	2.
6. Temberg	0	0	0*	0*	0	1	✱	0	2	2.
7. Rupsky	0	0	0	0	0	1	✱	1	2	2.
8. Gross	0	0	1	0	1*	0	0	✱	2	2.
9. Gubin	0	0	0	—	—	—	—	—	0	2.

Nende turniiride põhjal liigitati võistlejad kolme gruppi:

a) kindlad 1. kl. mängijad, kes pääsevad järgmise aasta finaalturniirile ilma eelturniirita;

b) kindlad 2. kl. mängijad;

c) maletajad, kelle kohta veel ei ole selge, kas nad järgmisel aastal mängivad 1. või 2. klassis.

Viimast liiki maletajale korraldatakse 1938. a. kevadsemestril valikuturniir. See võistlus kujuneb vahetult äsjalõppenud kahele turniirile, sest seal võistlevad tugevamate turniiri nõrgemad koos nõrgemate turniiri tugevamatega.

Tugevamate turniiri võitja E. Tulev omab šansse liiduklassi pääsemiseks. Ta võistleb kaasa Akad. Maleklubi esindajana üleriiklikul seltsiklassi turniiril, mis toimub jõuluvaheajal Akadeemilise Maleklubi ja Tartu Maleseltsi ühisel korraldusel Tartus üliõpilasmaja ruumides.

SIMULTAAN PAUL KERESILT.

Simultaanmäng toimus üliõpilasmaja ruumes ja sellest võttis osa vastumängijatena 41 maletajat. 5-tunnise mängu järele suurmeister võitis 31 partiid, tegi 4 viiki ja sai 6 kaotust. Võiduprotsent oli seega 80,5.

Suurmeisterit võitsid: U. Paduri, A. Traat, 12-aastane U. Reinike, A. Kiusalaa, J. Maiste ja J. Luksep.

Üliõpilasorganisatsioonide eestseisused käesoleval semestril.

Korp. Amicitia.

Esinaine: ksv. Salme Laats. Abiesinaine: ksv. Leida Anso. Kirjatoimetaja: ksv. Mari Mõlder. Noortevanem: Juta Ruubel.

ÜS Concordia.

Esimees: ksv. Otto Kersalu. Abiesimees: ksv. Arna Matsalu. Kirjatoimetaja: ksv. Valdra Leede. Vanamees: ksv. Tom Kansa.

Korp. Fr. Estica.

Esimees: ksv. Rein Laube. Abiesimees: ksv. Edmund Valdin. Kirjatoimetaja: ksv. Georg Lipp. Vanamees: ksv. Evald Treude.

Eesti Naisüliõpilaste Selts.

Esinaine ksv. Valve Raidal. Abiesinaine: ksv. Lydia Hellat. Kirjatoimetaja: ksv. Leili Põllusaar. Noortevanem: ksv. Aino Promm.

Eesti Üliõpilaste Selts.

Esimees: ksv. Hillar Randalu. Kirjatoimetaja: ksv. Endel Kareda. Laekur: Villem Muld. Vanamees: ksv. Ilmar Riomar.

Korp. Filiae Patriae.

Esinaine: ksv. Asta Veski. Abiesinaine: ksv. Nora Lukats. Kirjatoimetaja: ksv. Hilda Peedel. Noortevanem: ksv. Leida Puusep.

ENÜS Ilmatar.

Esinaine: ksv. Salme Tiideberg. Abiesinaine: Alide Amandus. Kirjatoimetaja: ksv. Eha Gnadenteich. Noortevanem: ksv. Silvia Juhani.

Korp. Indla.

Esinaine: ksv. Helene Tomingas. Abiesinaine: ksv. Edith Stryck. Kirjatoimetaja: Larissa Kallas. Noortevanem: ksv. Asta Suit.

ÜS Liivika.

Esimees: ksv. Villem Noolandi. Abiesimees: ksv. Jüri Rebane. Kirjatoimetaja: ksv. Edgar Maksa. Vanamees: ksv. Martin Kont. Laekur: ksv. Jakob Klaassen.

Korp. Fr. Liviensis.

Esimees: ksv. Arnold Morin. Abiesimees: ksv. Voldemar Krüger. Kirjatoimetaja: ksv. Peeter Jaanson. Vanamees: ksv. Andres Raidaru.

EÜS Põhjala.

Esimees: ksv. Leo Oras. Abiesimees: ksv.

Bruno Põllupüü. Kirjatoimetaja: ksv. Bernhard Tõnisson. Vanamees: ksv. Alfred Aruoja.

EÜS Raimla.

Esimees: ksv. Jaak Seeru. Abiesimees: ksv. Edgar Vellika. Kirjatoimetaja: ksv. Jaan Jaanson. Laekur: ksv. Valentiin Pedak.

Korp. Revelia.

Esimees: ksv. Ardelion Mihkelson. Abiesimees: ksv. Paul Madissoo. Kirjatoimetaja: ksv. Rein Kutsar. Vanamees: ksv. Julius Ohsolin.

Korp. Rotalia.

Esimees: ksv. Martin Rebane. Abiesimees: ksv. Elmar Hindrikus. Kirjatoimetaja: ksv. Heikki Leesment. Vanamees: ksv. Ulo Ojamaa.

Korp. Sakala.

Esimees: ksv. Erich Jürgenson. Abiesimees: ksv. Endel Tapp. Kirjatoimetaja: ksv. Anton Annus. Vanamees: ksv. Voldemar Priks.

Korp. Fr. Tartuensis.

Esimees: ksv. Nikolai Sulg. Abiesimees: ksv. Jaan Kunts. Kirjatoimetaja: ksv. Aarne Illimar. Vanamees: ksv. Verner Kirsiväli.

Korp. Ugala.

Esimees: ksv. Oskar Zupsmann. Abiesimees: ksv. Ako Linno. Kirjatoimetaja: ksv. Ernst Peterson. Vanamees: ksv. Rudolf Teder.

EÜS Veljesto.

Esimees: ksv. Raik Aegna. Abiesimees: ksv. Lembit Kulbin. Kirjatoimetaja: ksv. Rudolf Laanes. Laekur: ksv. Harald Raesaar.

Korp. Vironia.

Esimees: ksv. Aleksander Kiima. Abiesimees: Jüri Elken. Kirjatoimetaja: ksv. Karl Kristenprun. Vanamees: Erich Hartmann.

EÜS Ühendus.

Esimees: ksv. Aleksander Kompus. Abiesimees: ksv. Enn Kippel. Kirjatoimetaja: ksv. Nikolai Sõrmus. Vanamees: ksv. Eduard Palm.

K I R I T O I M E T U S E L E

V. a.

„Üliõpilaslehe“ toimetusele.

Prof. A.-T. Kliimann on „Akadeemias“ nr. 5 esinenud sõnavõtuga minu käsitluse puhul „Üliõpilaskonna rakingu alused“, mis ilmus „Üliõpilaslehes“ nr. 10/11 1937. Lubatagu mulle sel puhul paar selgitavat märkust.

Omas käsitluses väitsin ma, et üliõpilaskonna ülesanded on kahe- või kolme-üliõpilaskonna enesekorraldusküsimused, mis muidugi on ka haldusülesanded, kuid haldusülesanded ainult üliõpilaskonna seisukohalt võetuna; teised haldusülesanded on aga üldisemad, riiklikult seisuko-

halt tähtsust omavad. Selles seisabki dualism üliõpilaskonna ülesannetes ja selle dualismi õiget olemust ei taipu prof. Kliimann praegugi.

Vastupidi prof. Kliimannile, kes väitis, et iga immatrikuleeritud üliõpilane kuulub üliõpilaskonda, ja selles mõttes on üliõpilaskond personaalsele printsiibile rajatud organisatsioon, tõendasin ma, et üliõpilane kuulub üliõpilaskonda ainult üliõpilaskonventide kaudu. Ja seda mõnab nüüd tagantjärele ka prof. Kliimann.

Teisi küsimusi minu käsitlusest prof. Kliimann pole puudutanud, nii et ma pean arvama, et ta nendega on nõustunud.

Ülejäänud, kaugelt suurem osa prof. Kliimanni sõnavõtust ei käi aga enam asja kohta, vaid on pööratud minu isiku vastu, varustades seda kõigi mõeldavate omadustega. Tunnistan avameelselt, et ma tõesti ei teadnud, et selline argumentatsioon kuulub haldusõiguse spetsiaalalasse: teistes õigusteaduse valdkondades minu teada seda ei tarvitata. Sellepärast olen meeleldi nõus jätma ka edaspidi selliste „rahvuslike tegude“ tegemise, nagu prof. Kliimann ise nimetab oma argumentatsiooni, „koolitunud spetsialisti“ erialaks.

A. Perandi.

Peatoimetaja ksv. V. Pärtelpoeg lahkus

Käesolevale „Üliõpilaslehe“ numbrile kirjutab alla uus peatoimetaja. Senine kauaaegne peatoimetaja ksv. Valter Pärtelpoeg lahkus omalt kohalt tervislikul põhjusel.

Ksv. Valter Pärtelpoega isikus ei lahkunud üksi tubli töömees, vaid sama hea kaasvõitleja, kellel otsekohest suhtumist ja tugevat tahtet on jätkunud oma kaastööliste juba 14. Edustusest alates, olles peatoimetaja vastutusrikkal kohal.

Vaatamata mitmesugustele silma-

pilgulistele raskustele on ksv. Valter Pärtelpoeg suutnud „Üliõpilaslehte“ hoida neil ideelistel alustel, mis kunagi püstitatud. Samal ajal suutis peatoimetaja viia lehte ka mitmes suhtes edasi, nii toimetamise kui ka tehnilisest küljest.

Üliõpilaskonna Ajutine Juhatus avaldab lahkunud kaasvõitlejale ja tematu-lemusrikkale tööle oma suurimat lugupidamist ja tunnustust.

Moodne
riideladu

A. Prima

Tartus, Suurturg 5. Telef. 10-91

Tellimised

Ü. K.

EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA 19, TEL. 425-55

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
Ostab ja müüb välisraha ja igasuguseid kindlaprots. väärtpabereid.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Pea- ja vastutavtoimetaja: H. Puusepp.

Tallinna Üliõpilaskonna esindaja V. Asav.

Tegevtoimetaja: H. Malt.

Toimkonna liikmed: S. Sinimets, E. Valdin.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmaja.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1937.

*Kalossid ja botikud
mugavad ja soojad*

Tarvitage ja nõudke
kõikjalt ainult

EESTI KIVIÕLI A.-Ü.

kompresioonikindlat segamata kadumaa

b e n s i i n i

ESTOLIN

Saku

õlu

rõõmsa tuju loob

Õlivabrikud

● Kohtla-Järvel 1936. a.

A.-s. Esimene Eesti Põlevkivitööstus

end. Riigi Põlevkivitööstus

Juhatus ja müügibüroo — Tallinn, Valli tän. 4—3

Telegr. aadr.: Peapõlevkivi

Telefonid: Juhatus 450-62

üldine 450-85

arveosak. 474-76

PÕLEVKIVI ● TOORÕLI ● KÜTTEÕLI ● BENSIIN ● MOOTOR-
PETROOLEUM ● MOOTORNAFTA ● DIISELNAFTA ● RASKED
ÕLID ● BITUUMEN (Estobituumen) ● ASFALT-EMULSION ●
MAANTEEÕLI ● IMMUTUSAINE „FENOLAAT“ ● „ESTOKAR-
BOLINEUM“ ● IMMUTUSÕLID ● VILJAPUUKARBOLINEUM ●
putukamürk „PUTTOX“ ● KATUSELAKK (katusetõrv) ● RAUA-
LAKK (asfalt-lakk) ja ASFALTMASTIKS ●

A.-S. *A. Le Coq*

soovib kogu akadeemilisele perele

pacimaid pühi!

Varustades end meie õlledega

P I L S E N
G L A D I A A T O R
T Ö M M U H I I D
I N G L . P O R T E R

ja karastusjookidega

J Ü R I J O O K
S O O D A
K R E U Z I N A

*kindlustate omale mugava
puhkeaja veetmise!*

